

si turbatis ratione irregularitatis vel inabilitatis. utpote executionem ordinū prius susceptorū. et p̄sequēs nō solū tempore emolumentū vel honore. sup̄ quorū oppositis prius soror mea te est cōsolata. **S**ed et spūalem p̄fectum et deuotōez impediētis. ad consolatorium bonū obediētie te remitto. tanq̄ ad illud qđ una cū deuotionis desiderio melius est quodāmodō. qđ sit s̄m se victima p̄fectus spūalis seu superogato cuiusuis deuotōis. de qđ tibi p̄ sororū mearū dicta sup̄. et ī sequētib⁹ p̄ neptes meas plen⁹ poterit appere

ExPLICIT vñdecimus liber de cōsolatione theologie. **I**ncipit duodecimus liber cōtinens consolationū remedia optuna cōtra illa turbatiua que opponūtur deuotioni cōtemplationi. et studēdi oportunitati. **C**apitulum primū cōtinens consolationes sup̄ carētia diuinorū officiorū et sacramētorū. et spūaliter sacre cōis tpe interdicti.

Dodecimo principaliter decem tribus ad supradictam dñam consolatricē p̄cipalē accedentibus. p̄imo omnium vnus ex eis de carētia diuinorū officiorū et sacramētorū. et specialiter sacre cōis tpe interdicti est cōquestus. cui mox illa de suis puellis p̄ cōsolatione impendenda quinqz assignauit.

II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** amice karissime estimo qđ diuina officia et ecclesie sacramta. et spūaliter sacra cōmunio si nō essent interdicta. tpe interdicti sp̄m tuū recrearet. **S**ed quid modo. **E**cce ad cōsolationē tibi sic qđ p̄ hoc qđ spūalis medic⁹ hāc recreatōez utēūqz interdixit. dietat mēbra corpis xp̄i mistici non sana. quibus multuz valet taliter dietari. **N**am h̄mōi abstinentia est ei sūma medicina. et si obediāt medico. signū h̄nt cōsolatoriu. scz signū cōsequēdi in p̄imo sanitatē p̄ sue infirmitatis. puta tumoris cōtumacie cessationem.

Nec obstat qđ nō in oibus quibus dicta et sacramtorū recreatō interdicta. tumor cōtumacie inuenit. **N**empe p̄pter tumorē vel aliā infirmitatē capitis. vel mēbri alterius. sepe ex iussu medici oibus mēbris alijs sanis cibus et potus subtrahitur. ex hoc solo qđ imediate nō sano mēbro adherēt. **N**ā quis incipiēte p̄dropisi tñ vnū mēbrū hois sit inflatū. rōne tñ illius oibus mēbris alijs pot⁹ subtrahitur quantūcunqz bonus. **S**ic autē est et in p̄posito qđ dicta subtrahitur recreatio etiā sanis mēbris ecclesie sine eorū culpa. s̄z nō sine causa. ex eo scz qđ aliq̄ habent adherentiam. vel secundū locum cum non sanis. ut scz si possint dent opam efficacem ut cesset tumor arrogantie. siue cōtumacie. in illis quidē p̄pter quorū culpā lata est sentētia interdicti. ut si hoc nō possūt. saltē ip̄i culpabiles eo citius ad cor redeāt. quo magis h̄nt de hoc cōpati alijs. et timere dei offensam grauiorē. qđ ip̄orum occasione ip̄i alijs per p̄dicte sue

recreationis subtractionē affliguntur. que nihilominus mēbra sana si veraciter sana sunt. utpote ad corpus xp̄i mysticū cōmune sibi et alijs bene disposita. etiā ip̄a p̄ cōmune bonū eiusdē corp̄is cōsolantur quorū p̄fecta sanitas hoc requirit. q̄ ut verbis utar magni patris. cōmunia pp̄ijs. non pp̄ia cōmunibus anteponant.

III. CONSIDERATIO

Secunda puella ad sana mēbra se dferēs. cōsolationi s̄q; materiā ad sacre cōionis restringens sacramentū sic ait. **O** hō si de mēbris sacris es. subtracto tibi tempe interdicti eucharistie sacramēto hoc p̄ cōsolatione tibi sit. q̄ p̄ hoc non p̄uaris necessario re ip̄a sacramenti. Dices forte que est horū differētia. Ecce illustris aquinensis inter hec distingues. **I**d inquit quod est sacramentum. est signum eius quod est res sacramēti. **D**uplex est aut̄ res huius sacramenti. **V**na quidē que est significata et cōtenta. s̄. ip̄e xp̄s. **A**lia aut̄ est significata et nō cōtenta. s̄. corpus xp̄i mysticū. quod est societas sanctorū. **S**acramentū ergo tm̄ sunt species sacramentales. et esto q̄ harū sumptione mēbra aliqua dicti corp̄is p̄uētur tpe interdicti. re tm̄ sac̄menti. vel effectibus eius non p̄uantur necessario. immo quantum ad hoc videtur eis forte p̄ax dep̄ire. maxime etate p̄uētis. et in h̄ijs q̄ fidei sunt bene instructis. et si talibus aliqd̄ deperit quo minus ea consequantur. hoc q̄dammodo stat p̄ eos. **I**stis namq; nō necessario subtrahitur res sacramēti significata et cōtenta. s̄z ip̄e xp̄s. quē p̄fecte possunt eo tpe saltē desiderare. s̄z sanctissimi p̄is **G**regorij egregio pat̄z testimonio. q̄ qui p̄fecte deū desiderat. p̄fecto iam habz quē amat. **N**on subtrahitur etiam necessario res significata et nō cōtenta. s̄. corpus xp̄i mysticū. de quo dixisse videtur beata **A**gnes. **I**am corp̄ eius corp̄i meo sociatum est. s̄. in quantum ip̄a ei tanq̄ mēbrū sociata est. qūis et hoc de vero xp̄i corpore p̄ fidē et desiderii h̄abito possit intelligi. de quo videtur addidisse et sanguis eius ornauit genas meas. s̄. eo passo tanq̄ maxime dilectionis signo. igneum ruborē amoris in ea excitante. et illo forte eius genas p̄ redundantia rubore p̄portionabili corp̄aliter decorante. **D**eniq; mēbris sanis etiā quantum ad effectū sacramēti sic p̄ cōsolatione q̄ cibū sacramentalē corp̄aliter subtractū māducare possūt fide et desiderio. **E**ide quidē dicente magno p̄re **A**ugustino. crede et māducasti. **Q**antum aut̄ ad desiderii sup̄ illud apl̄i. qui māducat indigne. **D**icit glosa. **D**uos dicim̄ esse modos māducādi. unū sac̄mentalē. et aliū sp̄ūalem. q̄ illustris **A**quinensis quodā in loco sic explanat. **S**icut inquit aliqui baptizantur baptismo flāmis p̄pter desiderii baptismi anteq̄ baptizētur baptismo aque. **I**ta etiā aliqui māducāt sp̄ūaliter hoc sac̄mentū. anteq̄ sac̄mentaliter sumāt p̄pter desiderii sumēdi ip̄m sac̄mentū. et hoc mō dicūtur baptizari et māducare sp̄ūaliter et non sacramentaliter illi qui desiderant hec sacramēta. **Hec ille.**

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. forsitan adhuc frater cōturbaris ex eo qui,
dem q̄ desiderio non obstante qui cibū sacramentalē sacramē-
talicaliter nō manducāt. illi ex hoc recipiūt detrimentū. Nam p̄e-
fat⁹ illustris post p̄missa verba sua imediate subiūgit. q̄ nō frustra
adhibetur sacramentalis māducatio. quia plenius inducit sacramē-
ti effectum ip̄a sacramēti susceptio. q̄ solū desiderium. Quid ergo.
p̄fecto operum dicit ille de solo desiderio. eo q̄ opi opato i ecclesie
sacramēto s̄m se sumpto aliq̄ vltra plura q̄ ad solū op⁹ opans spe-
ctant p̄rogatiua est attribuēda. quo tñ nō obstāte cōtra dictū detri-
mentū videtur posse vel aliquale remediū ei adhiberi. qui nō soluz
desideriū habet sacramēti. s̄ insup habz aliquid vicē q̄dammo sup-
plēs sacramentaliū speciēz. Quid inquires est illud. Reuera id esse
videtur q̄ homo sacramēti desiderio supaddat tantā actualē deuo-
tionē et dispositionē. cū quāta alias se p̄paratz ad vnz sacramentū
Si em̄ illo tempe quo alias ad sacramentū essz accessurus bñ recol-
lectus. confessus. et cōtritus. p̄ spaciū vnius misse. vel circiter deuo-
tioni se daret ac si esset cōicatur⁹. et sic dispositus nihilominus ex
obediētia ecclesie a p̄ceptione sacramēti et a missa abstineret. hoc
quantū ad effectū sacramēti p̄cipiendū. videretur quasi in omnibus
vicē supplere susceptōis sacramenti. seu sacramentalium speciērum
Nec mir⁹. quia sola p̄fecta obediētia quasi in omnibus similitu-
dinem habet p̄portionabilē cum hostia consecrata. scz in rotūditate.
latitudine. tenuitate. colore. sapore. virtute. nutriēdi p̄magine.
et in sacerdotali bñdictione. ac etiam in nomine. **V**is p̄mo ad
p̄positum dictam similitudinē intelligere quantū ad rotūditatē.
Ecce sicut hostia in rotūdū circūcisa est. et p̄ cōsequens motu circu-
lari facile mobilis est. ita et p̄fecta obediētia quodāmodo in rotū-
dum circūcisa est. Nam sicut pater quidā tradit. xp̄s formā sp̄ualis
circūcisionis dedit. qñ voluntatē p̄ris sue volūtati p̄posuit dicēs.
non sicut ego volo. sed sicut tu. **P**ropter quā rotūditatē in mani-
bus opm relucēte. dicit sponsa in canticis. manus eius cornatiles
Quodqz etiā ad modū rotundoz siue circulariū que a spū seu a v̄e-
to agitatur p̄fecte obediētes sint facile mobiles. p̄ter in figura
Quipe in ezechiele dicitur. quocunqz ibat spūs. illuc eunte spū et
rote pariter leuabātur sequētes eum. spiritus em̄ vite erat in rotis.
p̄ quod apte p̄t intelligi q̄ p̄fecte obediētes facile mouētur tanq̄
rote. siue a spū diuino qui est in eis. siue etiam a spiritu humano se-
cundū ordinē diuino spiritu institutum. s. a supioris voluntate. et
absqz moza. et absqz p̄prio opm retardatione faciant qd mūdatur
Vn̄ quantū ad mirā mobilitatē obediētiū. narrat **C**assian⁹. q̄ i the-
baide erat cenobium in quo plus q̄ quinqz milia fr̄m sub vno rege-
bantur abbate a quibus tanta obseruantia obediētie regula sole-
bat custodiri. q̄ cum sonitū campane audiebāt ad orationez. vel ad
opus aliqd̄ inuitātis. certatim e cubilibus suis p̄rūpere solebant.

Ita ut is qui opus scriptoris exercebat quā repletus fuerat literam
inchoasse finire non audebat. sed imperfectam derelinquēs. nō tam
opis compendiosa lucra sectaretur. q̄ obedientie virtutē. **Hec** qui
dam hystoriograph⁹. **¶** Vis secundo scire similitudinem cum ho-
stia consecrata quantum ad latitudinē. per quā hostia immobiliter ia-
cet sicut ponitur. **Ecce** sicut ad modum hostiē rotūde mouetur obe-
diens facile ab alio. ita ad modū late hostiē iacet ubi ponitur. id
est manet immobiliter in omī eo qd̄ lōge lateq; sibi imponit. scz nō
tm̄ ab uno. sed a quolibet suo supiore. quīs etiam ipi supiori dici
possit veraciter. latum mandatū tuum nimis. **¶** Vñ quantum ad plurali-
tatem mandatoꝝ dei longe lateq; sparsim in scripturis contento-
rum. ait ps̄. **Ambulabā in latitudine.** quia mandata tua exquisiui
Quantū at̄ ad iacere immobiliter seu subiacere s̄m latitudinē māda-
tis oim supiorum dicit ap̄ls. obedite p̄positis v̄is et subiacete il-
lis. **¶** Et petrus ap̄tol⁹. **Subiecti inquit estote omī humane cre-
ature p̄pter deū.** **¶** Vis tercio scire obedientie similitudinē cum ho-
stia consecrata quantum ad tenuitatē. **Ecce** p̄fecte obediens habet au-
res adiendi. s. tenues ad bene audiendū. id est ad p̄mpte obediē-
dum. **Sed** et sicut hostia caret grosse substātie spissitudine impediē-
te ipsius a sacerdote fractionem. et etiam a lingua vel ore sumētis
facilē diuisionē. **Ita** p̄fecte obediens caret grossicie impediēte sue
p̄prie voluntatis a supiore fractionē. vel ipius a p̄prio sensu et vo-
luntate per os vel linguā p̄cipientis diuisionē. vel sui cordis mol-
lificationem. et humectationē scz humore deuotōis p̄ linguā p̄lati
instruentis. **¶** Vis quarto scire obedientie similitudinē cum hostia
consecrata in colore. **Ecce** sicut hostia non obfuscata. sed colorata
est albedine. ita p̄fecte obediens coloratus est candore innocētie
carens maculosa peccatoꝝ impuritate. dicente psalmigrapho. **Be-
ati imaculati in via. qui ambulant in lege dñi. s. p̄ obedientiaz.** **¶** Et
p̄fecte obediens non habet faciem obfuscatā tenebris tristicie.
Rudi patrē clareuallis. **Serenitas inquit in vultu. dulcedo in ser-
monibus multū colorat obedientiā. facies tenebris tristicie obfu-
scata. deuotionem ab animo recessisse significat.** **¶** Vis quinto scire
obedientie similitudinē cum eukaristia in sapore. **Ecce** sicut eukari-
stia saporem habet cōioris et substantialioris cibi. s. panis simila-
ginei. de quo dicitur in ecclesiastico. **Inicium necesse rei vite homi-
num panis silagineus.** **Ita** et obedientia habet saporem cibi dicen-
te saluatore. **meus cibus est ut faciaz voluntatē eius qui misit me.**
Sed nec cibi sapore habz cuiuscūq; s. substācialis. nō solū em̄ sub-
stācialē est quo homo subsistit. p̄cise deo obedire iuxta illud eccle-
siastes. **deum time. et mandata eius obserua.** hoc est omnis homo.
s. etiā in religione xp̄iana substācialē est p̄ceptis seu mādatis sine
volūtati alioꝝ etiā supioꝝ obedire. **¶** Vñ et inter tria vota substāci-
alia. votum obedientie est p̄cipuum. sunt autē accidentalia ea que

supererogationis sunt ut consilia. **V**is sexto scire obedientie similitudinē cum hostia in virtute nutriēdi. **E**cce sicut hostia potest nutrire corpus naturale. Ita obedientia est cib⁹ qui optime nutrit corpus xp̄i misticū. quod est ecclesia fidelium. que si non nutrireretur. obedientia nō posset subsistere. **V**is septimo scire obedientie similitudinē cum hostia in ymagine. **E**cce sicut hostia cōiter ymaginem d̄tinet sub aliqua forma ip̄ius xp̄i. Ita dicit quidā pater. obedientia est ymago celestis hoīs. **S**ed nec esset obediētia p̄sertim spiritualibus p̄latis xp̄i vicarijs exhibēda. si non esset ymago xp̄i subditis imp̄ssa. siue xp̄s in eorū ymaginatione. imo apl̄s in obedientia etiam carnalibus diuinis exhibēda subditis imp̄imit ymaginationē de xp̄o. seu de d̄no habendā. **O**bedite inquit dom̄s carnalibus sicut xp̄o. nō quasi hoibus placentes. s̄ ut serui xp̄i faciētes voluntatē dei ex animo cum bona voluntate seruientes. sicut d̄no et non hoibus. **V**is octauo scire obedientie similitudinē cum hostia consecrata in b̄ndictione siue d̄secratione sacerdotis. **D**e qua in decretoꝝ volumie dicitur. nō om̄is panis. s̄ accipiens b̄ndictōnem fit corpus xp̄i. **E**cce etiam ip̄a obediētia in p̄sonis subditoꝝ non caret sacerdotali benedictione. **N**am obedientes ut superius patuit m̄ltipliciter b̄ndicuntur a sumo sacerdote. imo sicut sacerdos sup̄ hostiam d̄secrandā in p̄sona xp̄i dicit. **H**oc est em̄ corpus meū. que verba sacramentalia efficiunt quod figurāt. Ita sumus sacerdos xp̄s. sic obediētes p̄uenit in b̄ndictionib⁹ suis. q̄ ipsi vna cum eo efficiuntur et cōstituunt corpus eius. s. misticum in vnitae ecclesie. **D**eniqz nono et vltimo si vis scire obediētie similitudinē cū eucharistia in nomie. **E**cce sicut eucharistia vocatur hostia quod est nomen quoddā sacrificij offerendi. p̄pter quod sacerdos vna cum calice leuando hostiam. dicit. suscipe sancta trinitas hanc oblatōez r̄. Ita etiam diffiniendo dicitur. obediētia est spontaneū et rationale p̄prie voluntatis sacrificiū. **V**nde et in ecclesiastico dicitur salutare sacrificium est attendere mandatis. imo in regum libro dicitur. **M**elior est obedientia q̄ victime. **L**icet igitur xp̄s qui est res sacramenti cum his qui sacramentū nō tm̄ sp̄ualiter s̄ etiā sacramentaliter māducant existēs p̄ p̄sentiam corpalem nō sit illo modo sine sacramentali ip̄ius sacramēti sumptōe cum obediētibus. qui rōne desiderij sacramentū manducāt tm̄ sp̄ualiter. s̄ alio mō essendi cū eis tm̄ cū obia p̄fecta s̄m p̄missa cū sacro eucharistie. siue cū speciebus sacramentalibus tā multimodā ut p̄mittit̄ habeat similitudinē. cūqz in habitibus h̄m̄bolū s̄m mūdi sapientē facilioꝝ sit trāsire. igit̄ habito desiderio sacri. et addita p̄fecta obediētia q̄ tpe iterdicti a sacrali sumptōe abstinet̄. p̄sertim vna cū dispositōe et actuali deuotōe p̄s tactis. poterit sine ip̄o sacro sacraliter sumpto trāsiri facile ad rē sacri q̄ est xp̄s. et q̄si ad totalē effectū quē dicta obia circūscripta. sacm̄ vtroqz mō māducatis sp̄ualiter et sacraliter sumptū posset opari.

Nimirum hoc huic videtur concordare. q̄ cum loquēte ih̄u ad tur-
bas. extollens vocem quedā mulier ad ip̄m diceret. **Beatus** v̄ter
qui te portauit. per quod corpalem eius conceptionē in utero vir-
ginis beatificauit. **X̄ps** ip̄e magis solam mentalē conceptionē verbi
dei in custodiētibus ip̄m beatificans sic r̄ndit. **Quinimo.** beati qui
audiunt verbū dei et custodiūt illud. quod quidem custodire con-
stat ad obedientiam verbi dei pertinere.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella pro cōsolatione tristis volens ostendere q̄ p̄pter
p̄fectam obedientiā desiderio sacramēti sup̄additaz tpe inter-
dicti p̄ modū antedictū ita cōtingit sacramēti effectus. et fruct⁹ cō-
sequi sine ip̄ius sacramentali sumptione. sicut extra temp⁹ interdicti
ip̄m sacramētū sp̄ualiter simul et sacramentaliter sumendo. et hoc
inductiue quasi p̄ om̄s et singulos effectus sacramēti. de quib⁹ do-
ctores loquūtur. et specialiter illustris ille de aquino qui possūt re-
duci ad v̄ndecimū discurrendo sic ait **Ecce** q̄ntum ad primū effectū
sacramētū eucharistie confert vitam gratie. **Veniēs** em̄ x̄ps in ho-
minem sacramentaliter vitam gratie opatur. s̄m illud verbum eius.
Qui māducat me. viuit p̄pter me. et s̄m illud. **Danis** quē ego dabo
caro mea est p̄ mundi vita. **Sed** nec aliquis habet gratiam s̄m p̄e-
dictum illustrē añ susceptionē hui⁹ sacramēti. nisi ex aliquo voto
ip̄ius. vel p̄ semetip̄m. sicut adulti. vel voto ecclesie. sicut paruuli.
Sed quid de obedientia? **Profecto** obedire mādati etiam confert
vitam gratie. **Dicit** nanq̄ **ecclesiastes.** **Deum** time. et mādata eius
obserua. hoc est om̄is homo. hoc inquit. id est p̄ hoc quasi per for-
mam habet om̄is homo esse gratie. vt pater quidam exponit. **Sz** et
in **Ezechiele** dicitur. **Si** impius in mandatis vite ambulauerit vita
viuet. cuius nimirum sensus est. **Si** ambulauerit in mandatis vite.
id est que obseruata cōferunt vitam gratie. vita viuet. que sequitur.
scz vita glorie. **Rursum** quantum ad secundū effectū dñs nosker
corpus et sanguinē suum in eis reb⁹ cōmēdauit que ad vnū aliqd̄
ex multis. puta granis et racemis rediguntur. secundum magnum
patrem. per hoc autē effectus sacramenti cōsideratus dicitur esse
hominē vnire deo. et p̄ caritatē incorpare corpi x̄pi mystico. scz ec-
clesie secundū doctozē prius dictum. **Sed** quid de obedientia? **Pro-**
fecto obedientia vnit deo. quod in virgine glorioza excellenter est
impletum. vt em̄ ad nūcium angeli obedienter dixit. **Ecce** ancilla
domini. fiat mihi s̄m verbū tuum. mox vnitus est ei dei filius mēta-
liter. et corpalliter. et ip̄a sibi. **Sz** et obia a corde hois p̄p̄riū sensum
et voluntatē expellendo habitaculū deo quasi excidit. **Vñ** dñs in
domo symonis discubuit qui obediens interpretatur. **Constat** quoqz
q̄ sicut inobedientia scisma facit in ecclesia seu diuisione. **Ita** obe-
diētia facit cum ipsa ecclesia obediētium vnionem. incorpans eos
corpi x̄pi mystico p̄ caritatē. **Vñ** et in bethania q̄ dom⁹ obediēte

interpretatur xps secundū corpus ungitur. p quod apte significatur. qz mēbris corpis xpi mistici in vera obediētia amozantibz ipm cozpus ecclesie ungeto caritatis aglutinat. **U**teriqz qntuz ad effectū terciū sacramētū tradit p modū cibi et potz iuxta illud quod cātarur. **D**edit fragilibz corpis ferculū. dedit et tristibus sanguinis poculū. **S**ed et ipse xps dixit. **C**aro mea vere est cibz. et sanguis meus vere est potus. **A**liquid aut dicitur vere tale qn̄ habet omnē operationē talis rei. et ideo omnē effectū quē cibus et potus materialis facit quantū ad vitā corpale. facit et istud sacramētū qntuz ad vitā spūale. **S**icut igitur cibus corpalis in vita corpali hoiem sustentat et confortat. **I**ta cibus sacramentalis spūaliter sustentat hoiem et confortat. **D**icēte magno archiantistite **A**mbrosio. **I**ste panis est vite eterne. qui aīe nre substantiā fulcit. **D**icit illustris **A**quinēsis qz hoc sacramētū directe confirmat coz in bono. et sic per ipm dat nobis robur ad scelera vitāda. a quibz p̄servat quantū est ex se. **S**z qd de obediētia **C**erte idē facit teste ecclesiastico. **S**i inq̄t volueris mādata cōservare. s. p obediētiā. cōservabūt te **V**n̄ et salomō in puerbijs **Q**ui inquit custodit mandata. custodit animā suam. **S**ed et rursum ecclesiasticus. **Q**ui inquit custodit p̄ceptum. nō expietur quicqm̄ mali. **A**mplius quantum ad quartū effectū sicut cibus corpalis cibatum augmentat. ut patet in pueris. **I**ta cibus sacramentalis auget in nobis grām et caritatē. qd̄ doctor sepedictus p̄ cōsequentiā p̄bat. **P**lenius inquit inducit effectū sacramēti ip̄a sacramēti suscipio q̄ solum desideriu. s. ceteris paribus. igitur quia ex solo voto ipsius aliquis grām cōsequitur. sequitur qz p̄ ipm cum realiter sumitur. gratia augeatur. et vita spūalis pficiat. **S**ed quid de obediētia. **P**rofecto grā quā quis habet etiam augetur p obediētiā. et vita spūalis pficitur. **H**inc nanqz religiosi sub obediētia cōstituti hoc ip̄o qz sunt tales. sunt in statu adipiscēde p̄fectionis vite p̄ augmentum caritatis et gratie. **H**inc et egregius doctor **G**regorius de eo loquens. ut inquit p obediētie meritū homo cōditus crescerz. dignū fuerat. ut et hūc etiam a bono p̄hiberet. s. a ligno scientie boni et mali. **U**terius qntum ad quincū effectū sicut cibus corpalis id̄ qd̄ quotidie p̄ defluxū materie dep̄ditur restaurat. **I**ta sacramētū eucharistie feruozē caritatis p̄ ea in quibz nō attēditur formale qd̄ est in peccato. s. auersio a deo. sed materiale magis. s. per peccata venialia feruozē caritatis diminuētia dep̄ditū repat seu restaurat. **S**ed quid de obediētia. **P**rofecto s̄m executionem exterioris boni opis repat feruozē caritatis dep̄ditum p̄ venialia. maxime illa q̄ accidiam cōsequuntur. quēadmodū p̄ motum laboris vel exterioris opis recuperat homo post infrigidationē calozis pastini quātitatē. **R**ursum quantum ad sextū effectū. sicut cibus corpalis sumitur in remediū debilitatis. eo qz restaurat dep̄ditum. **I**ta sacramētum eucharistie est remediū debilitatis spiritualis. q̄ inest ex venialibz

peccatis. p que quotidie feruor caritatis depditur vt p contraria caritati nō quantū ad habitū. s; quantū ad feruorē actus. qui per hoc sacramentū in dicte depditionis remediū excitatur. rōne cui⁹ peccata venialia tolluntur. Dicente tercio innocētiō. q; hōc sacramentum delet veniale. et cauet mortalia. Nam et magnus **Ambro** sius dicit. q; iste panis quotidianus sumitur in remediū quotidiane infirmitatis. Quotidiana aut infirmitas est debilitas quam faciūt peccata venialia. que vulgariter peccata dicūtur quotidiana. contra quā debilitatē valet hoc sacramentū. iuxta illud quod cātam⁹ **Dedit** fragilibus corpis ferculū. Sed quid de obediētia. **Profecto** etiam obediētia est remediū contra debilitatem quotidiane pigricie et accidie. in quibus plerumq; venialia peccata consistunt. **Nec** hoc mirū. Nempe multa possunt et solent fieri rōne obediētie quorum exercitiū homo sibi si obediētia non esset reputaret impossibile. et sic exercitiū quotidianū ratione obediētie assumptū confert vires contra debilitatē venialiū peccatorū. ¶ **U**terius quantum ad septimū effectū. sicut corporalis cibus aliquis pferriū medicinalis ad digestionē facit pcedentiū qua p̄ciosum a vili sepatur. et vile etiam quod interius erat occultuz insensibiliter abicitur. Ita cibus sacramentalis tanq̄ medicinalis confert digestionī spūali. i. contritioni p quā vilia. id est scelera peccatorū mortalium. maxime occulta quorū homo conscientia et affectum non habz abiciuntur. **Iuxta** illud qd̄ de ip̄o dicitur in oplenda. sit ablutio scelerū. **Ex**orte em̄ nō sufficiēter dicitur deuote et reuerēter accedēs ad hoc sacramentū. d̄sequitur p ip̄m gr̄am caritatis que pficit cōtritionē. et peccati remissionē s̄m acquinensem. **S; quid** de obediētia. **Profecto** saltem illa qua diuino pariter et ecclesiastico p̄cepto de d̄fitendo peccata sua obeditur. confert d̄trictōi h̄nde de peccatis. p eam etiam d̄sequitur homo gr̄am caritatis pficientē cōtritionē et remissionem sceleris. ¶ **A**mplius q̄ntum ad octauū effectum. sicut cibus aliquis et vinū bonū calozē aliq̄n in homine valde magnum excitat et inducit. et p d̄sequēs penā aliq̄ ex d̄traria dispositōe puenientem remittit. **I**ta sacramentū eucharistie excitat in hoīe calozē spiritualem aliq̄n valde magnū. nō in habitu tm̄ gr̄e et caritatis qui per ip̄m d̄fertur. sed in actu caritatis consistētē q̄ntum ad feruorē. per quem feruorē caritatis s̄m illustre **A**quinensem aliquis d̄sequitur. remissionē non solum culpe. sed etiam pene. non totius. s; s̄m modum sue deuotionis et feruoris. **S; quid** de obediētia. **Profecto** in hoīe pfecte et p̄mpte obediēte excitatur feruor ppter eorū que sub obediētia cadunt executionē. **N**empe s̄m magnū patrem. sicut ex interiori deuotione seu feruore p̄cedit exercitiū exterius. **I**ta et ecōuerso ex exteriori exercitiō excitatur et augetur feruor interiorius. s̄m quē feruorē p obediētiā excitatū. cōsequitur homo remissionē pene debite peccatis s̄m q̄ntitatē feruoris. q̄ quidē pene

remissio videtur etiam directius ex obedientia puenire. **N**imirum pfecte obediens tam suo confessori q̄ deo. et cuilibet supiori multa facit p̄ que pro peccatis satisfacit. et p̄ q̄ntitate diurnitate et extensione sue obedientie penam exoluit. per quod vt supius patuit. vel simpliciter. vel satis breuiter a purgatorio se liberat et absoluit.

Rursum q̄ntum ad nonum effectū sicut corporalis cibus et potus delectat et inebriat. Ita sacramentū est quedā actualis refectō spiritualis dulcedinis diuine bonitatis qua delectat. et aīam inebriat. cuius precipua figura erat māna quod om̄e delectamentū in se habuit. et omnis saporis suauitatē. p̄pter cuius etiā refectioez et spirituale inebriationez sp̄aliter dei amicis tanq̄ magis dispositis dicit̄ in cāticis. comedite amici. et bibite. et inebriamini karissimi

Sed quid de obedientia. Profecto dei et ecclesie p̄ceptis pfecte obediens etiā actualiter reficitur. et diuina dulcedine recreat̄ et inebriatur. p̄ hoc supius p̄ sorozē meam manifestius declaratur

Vlterius q̄ntum ad decimū effectum sicut cibus et potus cibatu et potatu nōnunq̄ quasi in aliam trāsmutant̄ complexionē. Ita sacramentalis cibus et potus sumentē trāsmutant in suam cōditionem quodāmodo p̄ ignem caritatis transformantē et deificantē. teste illo damasceno qui sic ait. Ignis quod in nobis est desiderij assumēs eam que ex carbone. id est hoc sacramēto ignitionē cōburet nostra peccata. et illuminabit n̄ra corda. vt participationem diuini ignis ignamur et deificemur. Cōcordat aut̄ q̄ magn⁹ pater quasi audiuit vocē dei de excelso. cib⁹ sum grandiu. cresce et māducabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue. s̄ tu mutaberis in me.

Sed quid dicetur de obedientia. Profecto sicut secundū p̄missa per sacramentū deificamur. ita etiam deificamur p̄ obedientiam vt p̄ neptē meā superi⁹ declaratur

Deniqz quantū ad vltimū effectum huius sacramenti tam in hoc quod traditur p̄ modum cibi faciantis. q̄ ex specie panis et vini ex multis granis et racemis in vnum redactorum considerat⁹. est adeptio tandem glorie qua quidem satiamur. Dicente psalmista. satiabor cum apparuerit gloria tua. et qua cum illa satietate p̄euiua virtute huius sacramenti pfecta vnione immortalib⁹ faciabimur. testante quodā patre in omelia. Cum iquit cibo et potu id appetant homies. vt non esuriāt. neqz sitiant. hoc veraciter non p̄estit nisi iste cibus et potus qui eos a quibus sumitur immortales et incorruptibiles facit in societate sanctorum. vbi pax erit. et vnitas plena et perfecta. Ante cuius glorie adeptionem habet rationem viatici quo ad eminentem statum glorie omnium bonorum aggregatione societatem ciuim supernorum satiantem. peruenitur.

In cuius figura legitur q̄ elyas comedit et bibit. et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta dieb⁹ et noctibus vsqz ad montem dei ozeb. quod interpretatur mensa. plene scilicet satietatis. **S**ed quid de obedientia.

Profecto obedientia perfecta similiter habet viatici rationem. dicens
te psalmista. **V**iam mandatorum tuorum cucurri. et iterum **B**eati ima-
culati in via. qui ambulat in lege domini. scilicet per obedientiam. **D**omino
quoque dicente. meus cibus est. ut scilicet per obedientiam faciam volun-
tatem eius qui misit me. **S**ane virtuti huius viatici etiam ad predi-
ctum eminentem statum glorie societate civium superiorum satisfactam
deo ducente et suscipiente pervenitur. hoc quippe sanctus david de
seipso deo loquens tanquam dextera manu boni operis voluntati eius obe-
diens testatur dicens. **T**enuisti manum dexteram meam. et in voluntate
tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti me. **V**idetur igitur secundum
ista sufficenter esse propositum declaratum.

IV. CONSIDERATIO.

Quinta puella plusquam permissa sorores sue fecerint. tristis ante
dictum volens consolari sic ait. **T**u qui caritativa sacramenti tem-
poris interdicti tristaris. scias quod ex obedientia sacramentale sacra-
menti sumptionem obmittere. et de sola spirituali manducatione. et de ipso
bono obedientie dicto tempore contemari. devoto homini magis valere potest
quam ex tempore illud sibi se valeat ipsum sacramentum utroque modo sacra-
mentaliter scilicet et spiritualiter manducare. **P**rimo namque patet hoc
ex dicto illustri **A**quinesis. **N**ecessitati inquit aliqua faciendi que
secundum se non placent. per votum obedientie homo se subicit propter
deum. ex hoc ipso ea que facit sunt deo magis accepta. si etiam sine
minora. quia nihil maius homo potest deo dare. quam quod propriam volun-
tatem propter ipsum alterius voluntati subiciat. **S**ecundo patet propositum
a simili de vita activa. que ut infra ostenditur. est vite contemplative
propter obedientiam preferenda. quamvis ipsa contemplativa sibi se sic potius
inter vitas. **T**ercio patet propositum exemplo eius quod de monachis
in thebaide de quibus supra fit mentio narrat **C**assianus. quod videlicet
obedientie virtutem non solum operi manuum. seu lectioni. vel silen-
cio et quieti celle. verum etiam cunctis virtutibus ita preferabant. ut
hinc iudicarent omnia postponenda. et universa dispedia subire contem-
erant. dum hoc bonum in nullo violare videretur. **N**ec quidam **h**er-
stozographus. **S**ed nec dictum exemplum nec propositum minus esse video
cum ut supra est habitum. obedientia victime preferatur. **V**tilius
ergo sacramentalis cibi exterior degustatio propter obiam interdicti
tempore intermittitur. quam si extra hoc tempus perciperetur. non obstante
bonitate et excellentia huius cibi. presertim cum eius excellentia in re
illa sacramenti que non interdicitur. nec potest interdici. scilicet in christo consistat
principaliter. et non in speciebus que corporaliter degustantur. et pa-
tet denique hec maior utilitas exemplo cibi vetici in paradiso. **D**e
quo egregius doctor **G**regorius loquens. **A**liquando inquit propter obedi-
entiam bonum quod agitur devenit intermittere. **N**ecque enim mala in paradi-
so arbor existit. quam deus homini ne contingere interdixit. sed ut in meli-
us per obedientie meritum homo conditus cresceret. dignum fuerat ut et

hūc etiā a bono p̄hiberet. quatenus tanto verius hoc quod agere bonū esset. q̄nto a bonis cessans auctori suo se subditum humilius exhiberet. **Hec doctor iste.** ¶ **Postremo patet p̄positū exēplo apli pauli.** Optabam inquit ego ip̄e anathema esse a xp̄o p̄o fratribus meis. Quod verbū quidē ioh̄es os aureū sic exponit. Ita inquit totam mentē eius demerserat amor xp̄i. ut etiā hoc quod ei p̄ ceteris om̄ibus amabilius erat esse cum xp̄o. rursus idip̄m. quia ita placeret xp̄o otemneret. s̄ hoc quidē directe est ad p̄positū. Si em̄ anathema id est sepatum esse a xp̄o p̄o fratribus. eo q̄ ita placere xp̄o optabile fuit paulo magis q̄ cum xp̄o esse. nulli licebit dubitare quin tempe interdicti eligibilius sit tanq̄ xp̄o magis placēs ex obedientia. nō iam p̄o fratribus. sed p̄o spiritualibus p̄ribus vicariis xp̄i. et p̄o cōmuni bono ecclesie a xp̄i corpore sacramentaliter sumēdo separari siue abstinere. q̄ alio tpe cuz xp̄o esse. i. q̄ ei vniri quolibz p̄ sacramenta ecclesie. ¶ **Hec obstat si contra dictū xp̄i placitū dicatur a rudibus lapicis inexptis. q̄ durāte diu interdicto multi homines. maxime pueri tpe illo nati efficiuntur quasi gentiles. quid sit missa vel corpus xp̄i nescientes.** Hoc enim clare patet falsum esse. **Nempe** tra hoc sufficiēter p̄uidit ecclesia. que constituit q̄ sacramentum eucharistie decedentibus nō negetur. et diuina āno quolibet in quatuor festiuitatibus solēniter celebrētur. in quaz quilibet possent eodē in loco multe missae celebrari. p̄ qd̄ de missis et sacro corporis dñi sufficiēter senes et iuuenes instruuntur. quēadmodū sufficiēter instruuntur de torneamentis et hastiludijs. de quibus si interrogarētur scirent q̄ et q̄lia essent. q̄ tñ rari⁹ apud eos. puta vix sel̄ anno quolibet. vel non totiens exercenti⁹. quēadmodū de xp̄i natiuitate. vel resurrectione. siue de vita sancte katherine. vel sancti alterius instruuntur fideles. quibus quilibz talis festiuitas nō nisi semel in āno celebratur. Non ergo dicatur q̄ p̄pter interdictū gētiles efficiantur hoīes si seruetur. Immo si interdicta et mādata apl̄ica nō seruetur. cessante obia romane ecclesie. efficerētur hoīes quasi gētiles. quēadmodum factū est de grecis et ceteris scismaticis a romana ecclesia diuisis. qui licet credāt in xp̄m. et in paucis que sunt fidei discordēt a nobis. licetqz habeant sicut nos monachos et moniales. et sicut nos vigilijs et abstincēijs et alijs cberuantijs. siue scerimonijs se affligāt. tñ fide tenemus nihilominus q̄ ip̄i p̄pter dictā a romana ecclesia cui beatus petrus p̄fuit diuisionē ita paz saluantur sicut iudei vel gētiles. **Rudi Babanū venerabilē.** Ideo inquit petr⁹ specialiter clauēs regni celoz et p̄ncipatū iudicarie p̄tatis accepit. ut om̄es p̄ orbē credētes intelligāt. q̄ quicūqz ab vnitate fidei. vel societatis illi⁹ quolibz mō semetip̄os segregant. tales nec vinculis peccatoz absolui. nec ianuā possūt regni celestis ingredi. **Hec ille.** ¶ **Rursum** contra obiam ecclesie cibum sacramentalē ab illo cui p̄ spūalē medicū interdict⁹ sumere. est sumere sac̄m eo mō quo etiā

canis posset ipsum sumere sine effectu gratie. immo in peccato inobediencie sacramentū sumere, est xpm iterū crucifigere, vel in lutum proicere. nimirū homo arbori comparatur iuxta illud dictū. **V**ideo homines velut arbores. arbor autē hmōi hñs duo brachia velut duos ramos situ oppositos. similis est cruci. nō qualicūqz. s; luto inuoluto si inquinetur peccato mortali quocūqz. quippe quē admodum mundicia spūalis omnē excedit corpalem mundiciam. Ita et immūdicia peccati omnē corpalem luti excedit imundiciā. **V**n corpus xpi siue rōne inobediencie, siue alteri peccati mortalis indigne sumens. ipm cruci lutose applicat. ac si ipm in lutū precisset. immo quantū in eo est ipm nititur in eandē crucē ignominiosam cōuertere sumens ipm ad modū cibi qui cōuertitur in cibatū. sicqz fit. qd ipm quantū ad aliquid ppter dicte crucis turpitudinē magis inhonorat qd olim iudei qui ipm in ligno mūdo tmmodo suspenderūt. **I**tē corpus xpi peccatori inobediēti tradere, est ipm quasi ori mortui cadaueris intrudere. quippe peccator ppter mortē fedi peccati ab hominibus est deo qd sit hoibus naturaliter mortuū hō. **V**lterius sacramentū peccatori inobediēti et p dsequēs otumaci ministrare, est quasi bufoni tumido ipm porrigere. quippe otumacia inobediētiis tumore supbe importat volūtatis. qui magis est deo abhoiabilis. qd tumor bestie corporalis et nō culpabilis. **D**eniqz corpus xpi cōtra romane ecclesie obedientiā sumere vlt mstrare, est corpū xpi vulnerare atqz sauciare. **N**empe corpus eius misticū p hmōi inobediētiā et diuisionē scismaticā nō solū vulnerat. s; et sauciatur p bonoz dolore. quippe dolor esse dicitur sensus diuisionis otinui. quō ergo dictum corpus sui diuisione nō sauciaretur dolozose. cum debeat esse quasi qddam otinum vniente ipm illa caritate de qua dicit petrus. matuā in vobismetipis caritatē otinuat habētes. **S**i dicatur corpus xpi misticū nō est vtz corpus eius. hoc non valet. **N**imirū corpū xpi vtz. est i corpe eius mistico tanq caput inclusū. quod quidē ipē xps pro corpe mistico morti exposuit. tanq magis illud qd ipm corpus dilexerit. **Q**uid plura. **P**rofecto ex oibus istis luculēter patz illaz xpo sepationē a se placere. quam tempore interditi vel ot simili fieri ab eo requirit obedientia ecclesie.

Capitulum secundū otinens consolatiōes sup deuoti vsus sacre scripture. sacramentoz ecclesie. atqz alioz visibiliū exercitiozum virtuosozum necnon et generaliter deuotionis subtractione et cordis ariditate pro tempore.

Secundo post pmissa ad supradictaz otolatricē principalē accessit et alius tristis querens sup his que capitulariter sunt pmissa cōsolari. at illa de suis puellis tres ei pro cōsolatione quantotius assignauit.

II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** homo si subtractōis dicti vsq̄ rationē sci-
res. forsitan inde tanq̄ deo p̄ hoc tecū faciēte signum in bonū
nequaq̄ turbationez recipes. **V**is scire q̄ dicta subtractio sic
signū in bonū? **A**udi hagonē illū regularē de saluatore loquentē.
Sic inquit ad discipulos. nisi ego abiero paracliticus non ueniet ad
uos. **I**dicirco dñs ihs discipul se subtraxit corporaliter. ut eum disce-
rent amare spūaliter. **E**rat em̄ et ip̄e quidem prius. id est ante passio-
nē pacificus. i. consolator s̄m p̄ntiam corpale. s̄ hęc consolatio quasi
lac erat de carne manās puulis. **I**dicirco subtractū ē lac. ut ad p̄fer-
ctiōnē dualēsceret amoris spūalis. **A**scēdit siquidē in celū ut cor-
da post se traheret. et dilectō p̄geret post dilectum. **S** et vsq̄ hō-
die xp̄s amicos suos q̄si quadā corpali p̄ntia consolatur in scriptura
sagra et ecclesie sacramtus. atq̄ alijs uisibilibus exercitijs uirtutū.
quorū aliq̄n dispensatorie subtrahit usum. ut spūalis amoris dulce-
dinem. tanto purius p̄cipiant. quo nihil foris h̄nt etiā in ope uir-
tutis ad quod mentē suā p̄ intentōez effundāt. **N**ec ille regularis.
quapropter o amice hoc p̄ cōsolatōe signū habeas. q̄ p̄missorū et
consimiliū subtractio te p̄turbās q̄nq̄ ad maius q̄m sit ea h̄e bo-
num hōis ordinat. **S**pecialiter aut̄ hoc hōiem qui cordis patitur
ariditatē doletur. q̄ p̄ hoc nō minus merē q̄ nō habz deuotionis
lacrimis. nec spūalē leticiā. p̄t nanq̄ inibi nihilomin⁹ soli luminī
fidei. cui soli inibi nō est parui meriti. sed nōnunq̄ est maioris q̄ sit
meritum aliorum.

LII. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **C**ur turbaris de p̄dicte usus subtractōe
que signū est in bonū. **N**ōne uidel̄ sile in cordis ariditate sub-
tractō deuotionis humore. **N**imirū q̄ntum ad h̄ac ariditatē deus
ā quo deuotionis humor sicut uocaliter sic realiter deriuatur se et
deuotōez ip̄am h̄ac de causa nōnunq̄ dispensatorie subtrahit. ut fi-
delis aima post deuotionē prius habitaz p̄ ariditatē cordis subse-
quentē quo ad saporosos fruct⁹ bonorū opm se sterile esse sentiens.
memorq̄ deuotionis p̄terite et p̄dicte p̄ desideriu redicure deuotio-
nis amplius p̄ficiat. q̄tenus sic ariditas ip̄a naturali quodāmodo
appetitu. maiorē deuotionis humorem q̄ prius habuerit attrahat.
Utq̄ eo maiori desiderio ad deū. quasi p̄ditū reinueniendū mouea-
tur et dicat cū sp̄osa. **V**eniat dilect⁹ meus in ortū suū. **S** ad quid.
Certe nō solū ut statim comedat fructū pomorū suorū. s̄ ut añ uenit.
at rigans qd̄ est aridū. **I**p̄e nanq̄ est cuius inter alios p̄ntie sue ef-
fect⁹ s̄m clareuallēsem ē rigare arida. **I**p̄e est qui dixit. rigabo ortū
meū plantationū. **I**p̄e est qui p̄ jeremiā dixit. **E**rit aima quasi ortus
irrigu⁹. **V**eniat ergo in ortū suū irrigandū. saltē iuxta p̄missū osee
p̄ph̄e. **V**eniet inquit quasi p̄mber subtemponeus et serotinus terre.
Serotinus inquit. **N**ec tarditas p̄ hoc significata p̄fectiōni finali-
ter derogat. **A**udi magnū anūstītē **Ambrosiū**. **Q**uo inquit diutius

abest quod desideratur. tanto expectantur desideria maiori quadam vi
amoris ignescunt. **S**ed et egregius noster **Gregorius** concordat. Sancta inquit
desideria dilatione crescunt. **A**d idem etiam faciunt aliquid que per unam de
sororibus meis inferius inducentur.

III. CONSIDERATIO:

Tercia puella sic ait. **O** homo si de premissis dei subtraheris utilis
tate per sororem meam tacta adhuc hesites. **V**el si circa hoc auto
ritatibus certiorari. **A**udi primo autoritate sponsae in canticis. **V**ox inquit
dilecti mei pulsantis. **A**pi mihi soror mea. amica mea. coluba mea.
sequitur. **P**essuluz ostii mei apui dilecto meo. **E**t ille declinauerat
atque transierat. quasi et non inueni illum. vocaui et non respondit mihi. **H**ec
illa. **S**ed quod illud. **E**cce quidam pater hoc exponens. ob hoc inquit dile
ctus occultat. et respondere non dignatur. ut tuam amplificet utilitatem. et
sua reuereri doceat maiestatem. **A**udi rursus et autoritatem dulcissimam
clareuallensis. **D**icamus inquit verbum dei. deum sponsum anime prout
vult venire ad animam. et iterum dimittere eam. cum sentit gratiam. agnos
cit presentiam. cum non absentiam querit. et rursus presentiam querit. quid nisi requirit
neque enim subducto sibi tam dulci sponso interim aliquid aliud non di
co desiderare. sed nec cogitare libebit. **R**estat igitur ut absentem studio
se requirat. reuocet abeuntem. **I**ta ergo reuocat verbum. et reuocatur
desiderio anime. sed eius anime cui semel indulserit suauitatem suam. **N**un
quam. non desiderium vox. verbo igitur abeunte. una interim vox anime et
continuatur. **D**annum desiderium eius tanquam unum annuumque reuocare donec
veniat. et forte ideo subtrahit se quo auidius reuocaretur. teneretur
fortius. **N**am et aliqui sibi abbat se longius ire. non quia hoc volebat. sed
magis hoc audire volebat. mane nobiscum. quam aduersperascit. **E**rgo
istius modi pia simulatio. immo salutare dispensationem quam tunc
corpuliter exhibuit. non cessat idem tamen modo suo spirituali. cum deuota si
bi anima sedulo artitare. preteritis teneri vult. abiens reuocari. neque
enim hoc irreuocabile verbum. **E**t et redit. pio beneplacito suo quasi vi
sitans diluculo. et subito pertransiens. et ire quidem illi quodammodo dis
pensatorum. redire vero semper voluntarium est. **V**erumque vero plenum indi
cij et penes ipsum horum ratio. **H**ec ille pater sanctissimus. **S**ed nonne
et apud eundem patrem est quidem sed subdubio ratio quam premissit.
Forte inquit ideo subtrahit se quo auidius reuocaretur. teneretur for
tius. **S**ed quid hoc. **C**erte auidiosam reuocationem sequitur appropin
quatio eius vehementior. et retentionem fortiosam complexus artior et in
timior ac etiam continuator. **D**e tali quidem complexu possibili
hugo ille regularis animam suam fingit se taliter alloquentem. **Q**ueso
inquit illa. quod est illud dulce quod aliquando me tangere solet. et tam vehemē
ter et suauiter afficere. ut iam tota quodammodo a memetipso abalienari.
et nescio quo attrahi incipiam. subito enim inuouor et tota imutor. et
bene mihi esse incipit ultra quam dicere sufficiat. exhilaratur conscientia.
in obliuionem venit omnis preteritorum dolorum. miseria. exultat animus.

do bn.

clarescit intellectus. cor illuminatur. desideria iocundantur. Iamque alibi nescio ubi me esse video. et quasi quibusdam amplexibus amoris intus teneo. et nescio quid illud sit. et tamen illud spiritum retinere et nunquam perdere. toto nisu laboro. luctatur quodammodo delectabiliter amorem ne recedat ab eo quod semper amplecti desiderat. et quasi in illo omnium desideriorum finem inuenerit. sic in me et ineffabiliter exultat. nihil amplius querens. nihil ultra appetens. semper sic esse volens. Nunquam ille est dilectus meus? Queso dic mihi ut sciam si ille est. ut si denuo ad me venerit obsecrare eum ne recedat. sed semper permaneat. Ad hec verba ait respondet hugo dicens. Vere ille est dilectus tuus qui visitat te. sed venit non ut videatur a te. sed ut gustandum prebeat se. ad aram desponsationis sue prinet. quod ille qui in futuro se tibi videndum et perpetuo possidendum dabit. nunc aliquando ut quod dulcis sit agnoscas. se tibi ad gustandum prebet. Hec ille.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia oportunitatis orandi. vel aliud opus spirituale perficiendi.

Quercio post premissa ad dominam consolatricem principalem accessit et alius tristis super carentia oportunitatis orandi. vel aliud spirituale opus perficiendi. petens consolari. cui illa mox duas de suis puellis consolatrices adiunxit. **I. CONSIDERATIO**

Prima puella sic ait. Queso frater cur tristaris de carentia oportunitatis de qua queris. Nescis quod carentia oportunitatis homini non se extendit ad actum voluntatis quo minus opus spirituale perfecte possis velle. quamvis illud exteriori exercitio non valeas perficere. Scio inquit. Sed quid. Nunquam non apud deum hoc sufficit. In tantum quidem sufficit. in quantum apud deum. et multoties etiam apud homines cum deest facultas. voluntas boni operis pro facto reputatur. Non enim ita apud deum voluntas boni operis. quemadmodum apud eum voluntas pravi operis pro facto reputatur. Vis scire ubi hoc. Certe in verbo saluatoris. dictum est inquit antiquis non mechaberis. ego autem dico vobis. quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mecharus est eam in corde suo.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella ad opus orationis spiritualiter se referens sic ait. Mi frater dilecte forsitan accedis verbum illud apostoli. Sine intermissione orate. et tristaris ex eo. quod propter impedimentum aliquid. vel oportunitatis carentiam. reputas eius impletionem tibi impossibilem fore. Sed nequaquam est ita. Nonne idem apostolus alibi dicit. orabo spiritu. orabo et mente. Sed et officium orationis deo acceptabile pro alios sanctos doctores ecclesie consolabiliter extendit. Audi magnam preem Augustinum. Desiderium inquit boni est oratio. et si diuinum est desiderium. continua est oratio. Audi quoque et archianimum Ambrosium. Nunquam inquit desinit orare. nisi desinat iustus esse. semper orat. qui semper bene agit.

Capitulum quartum continens consolationes super difficultate deum exorandi propter tardam exaudicionem.

Quarto post premissa ad predictam dominam consolatricem principaliter accessit et alius tristis querens super tarda petitionis sue a deo exauditione consolari. Cui illa quanto citius quatuor de suis puellis ad consolandum eum assignavit.

CI. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur turbaris de predicta difficultate que non in negativa. sed in tarda consistit tamen modo ex auditione tibi plurimum ad bonum cedente. Quomodo inquis. Ecce deus tarde te exaudiendo tacite quasi rei petite commendat valorem. Quo etiam tibi dat inducias rei petite considerandi magnitudinem. eo et auget desiderium tuum ad capacitatem petere quod adauget dum exaudit preceptionis dulcorum. Nempe et cibum dare differens auget esuriam. que pro fit intensior. tanto tibi sumptio tandem redditur dulcior seu delectabilior. Audi magnum premissum Augustinum hanc consideratorem expressius confirmantem. Cum inquit tardius dat deus. commendat dona non negat. diu desiderata dulcius obtinentur. cito autem data vilescunt. pete. quare ista petendo et querendo crescis ut capias. seruat tibi deus quod non vult cito dare. ut et tu discas magna magne desiderare. Hec ille pater.

CII. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Hescis homo quod semina in terram iactata et in niuibus supducta. quo per hoc segetes in aptum virore suo tardius veniunt. eo radice magis proficiunt. et in uberiores fructum conualescunt. Hoc quidem patet sensu contrario dicente propheta. Mane seminum florebunt. ablata est messis in die hereditatis. Sed quid. Nunquam non votum hominis semini probabitur. ad quod si non statim exauditur fructus uberiores sequitur. eo quod ad hoc dilectionis tempe incertus in radice cogitationum vigoratur. Certe sic. Audi quantum ad hoc egregium doctorem Gregorium premissum sanctissimum. Cum inquit superficialiter tenus. petitio negligitur. vota nostra altius in radice cogitationum solidantur. et quo ad superficiem tardius exeunt. eo quod frugem multipliciter surgunt. Hec ille pater. Sed quis non mallet tardius exaudiri. et eo maiorem desiderii sui fructum prestolari. quam minorem percipere exauditione celeri.

CIII. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Nonne o amice quanto labor pugne peractior. tanto sequi solet ipsum victoriae corona excellentior. seu cumulus premissorum maior. Sed quid. Certe nedum pugnando corpore quis vexatur. sed et cordis desiderio laborat quis. et affligitur. profertim quando tardius exauditur. Nam et spes que differitur affligit animam. Si ergo desiderii et spei tue te affligit dilatio. solet te rei desiderate seu petite tandem prestatio cum maiori cumulo. nec vana est hec ratio. Nempe innuitur predicti egregii doctoris testimonio. Desideria inquit nostra utique dilacione extenduntur ut proficiant

et proficiunt ut ad hoc quod preceptura sunt conualeſcāt. exercitan-
tur in certamine ut maioribus premijs cumulētur in retributione. la-
bor pertrahitur pugne. ut crescat corona victorie.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Licet dicat magnus antistes Ambrosius quod
nescit tarda molimia spiritus sancti gratia. tamen eo minus de tarda
exauditione est querulandum quo dicit scriptura. substantia festi-
nata minuetur. que autem paulatim colligitur manu multiplicabi-
tur. Videmus autem quod et rubor qui manu pictoris paulatim ymagi-
nis faciei impingitur diucius durat. quam maior rubor qui in facie
hominis ex verecundia citius inducit. Consolationem ergo recipias his
exemplis una cum premissis. quam in tuis a deo petitibus tardius exaudiris

Capitulum quintum continens consolationes super orationis seu
petitionis frustratione pro re temporalis facte.

Quinto post premissa ad antedictam dominam principalem conso-
latricem accessit et alius tristis petens consolari super frustra-
tione petitionis sue pro re temporalis facte. Cui ipsa mox duas
de suis puellis adiunxit causa consolationis.

II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Scias homo quod hominum genus multipliciter
est infirmum. Nam et secundum apostolum seminatur in infirmitate. Nouit
autem hoc altissimus qui de terra creauit medicinam. quod non est opus va-
lentibus medicus. sed male habentibus. Ideoque ad sanandum te
male habentem pariter et ad perseuerandum. ne maius incurras picu-
lum dignatus est venire in hunc mundum. tanquam medicus precipue con-
sulendus. temporalia vero quid vel qualia esse estimas. Profecto rerum
fructus temporalium. sunt utique male utentibus venenosi. patet hoc
in cibo vetito in paradiso. de quo dictum est homini. Quocumque die com-
ederis ex eo morieris. Valet etiam nunc in vino dicente salomone.
ne intuearis vinum cum splenduerit in vitro color eius. Ingitur
blande. sed in nouissimo sicut regulus venena diffundet. Sed non
minus aliorum temporalium fructus sunt saltem respectu anime veneno-
si. nisi utatur eis homo in pondere et mensura. Nam si aliter sumun-
tur. vel inducunt mortem quamque spiritualem et corporalem. vel ad minus spi-
ritualis debilitatem. Quapropter volens uti illis non a se excogites. sed
a dicto medico receptam petat rerum predictarum dandarum sibi iuxta eius
experienciam in pondere et mensura. Nec plus nec minus desideret. sci-
ens quidquam ultra datum sibi ab eodem appetitu proprio recipet. quod hoc
spiritualem saltem infirmitatem grauiorem corporali mox induceret. Hac ni-
mirum consideratione quodam in loco tangit magnus pater Augustinus. Cum inquit
ea que deo laudat et premitur. ab illo petitis. secure petite. Illa enim
deo proprio dceduntur. quando autem petitis temporalia. cum modo petite

et cum timore illi committite ut si possint det. si scit obesse non det. quid enim obstat. vel possit. medicus nouit. non egrotus.

¶ II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Cur homo ex eo turbaris. quod petitione tua pro re facta temporaliter frustraris utique propter maius bonum a deo denegata. Ipse nouit quod tu uere scis. non enim negaret qui omnia nouit. estque beniuolus et diues in omnibus. nisi sciret quod re illa male usus esses. quod si prescires ipsam non peteres. Facit ergo negando deus quod mater puerulo cultellum negando de quo timeret quod illo dato seipsum grauius lederet. facit quoque negando quod medicus egrotum potum uini fortis vel cibum aliquem negando. de quo sciret quod illo concessio mortem incurreret. Cur igitur petitione tua frustratus turbaris. et non potius de negatiua eius consolaris et gratias agis. qui nihil horum tibi negaret nisi gratia tue salutis. Audi magnus patrem ad hanc intentionem uerbum illud saluatoris quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam. exponente. Quid inquit est quodcumque petieritis. cum videamus plerumque fideles eius petere et non accipere. At forte propterea. quia male petunt. male enim usurus eo quod uult accipere deo potius miserate non accipit. sequitur paucis interpositis. Audi illuc positum est in nomine meo. quod est Christus Iesus. Iesus significat saluatorem. ac pro hoc quodcumque petimus aduersus utilitatem salutis. non petimus in nomine saluatoris. et tamen ipse saluator est non solum quando facit quod petimus. uerum etiam quando non facit. Quomodo. quod uidet petiti contra salutem. non faciendo se exhibet saluatorem. Nouit enim medicus. quid pro sua. quid contra suam salutem poscat egrotus. et ideo contraria poscentis non facit uoluntate ut faciat sanitatem. Sane quedam quis in nomine eius petamus. non tunc quando petimus facit. sed tamen facit. differtur quod petimus. non negatur. Nec pater predictus.

¶ Capitulum sextum continens consolationes nonnullorum sapientium super distractione quam habent pro profectu proximorum.

Sexto post premissa ad se predictam dominam consolatricem accessit et alius tristis conquerens de sua distractione habitata pro aliorum utilitate. cui illa ad consolandum eum mox de suis puellis tres adiunxit.

¶ II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Cur tristaris homo de tua distractione nata ordinari in animo ad recollectionem in deo. Nimis sic ordinata rationem boni sumit ex fine suo. nec meretur nisi forte materiali ter dici distractio. eo quod cor tuum si iustus es ardentius recolligit in deo. quemadmodum egregius pastor Gregorius docuit. Caritas inquit que diuisa unire consuevit. cor iusti diuisi per multa compellit. quod tamen tanto ardentius a deo colligit. quanto latius per facta desideria spargit.

¶ II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **O** frater pro tua consolatione discas exemplo beati dominici quod distractio ratione profectus proximorum habita nonnunquam cedit in magnum bonum habenti. Quis enim dubitat quin beatus dominicus distractione non modica predictorum ordinem instituerit. seu potius a summis pontificibus institui et confirmari procurauerit. ipsumque ut magister repperit. et fratres suos corripserit. et de sancta vita verbo et exemplo sedulo instruxerit. **S**ed quid. Profecto magnam inde bonum ipsum esse consecutum docet pulchra visio et fidedigna de ipso habita. Legitur siquidem virum quendam deuotum visionem homini habuisse. quod dum ipse locum apud quendam ecclesiam in quo collecta erant ossa mortuorum ex deuotione iuxta suam consuetudinem visitaret. quasi de corpore cuiusdam mortui anima iam purgata euolauit ad celum. cui suscipiende reuerenter ipse christus et plurima cum eo sanctorum agmina occurrerunt. inter que beatus dominicus cum suis fratribus spalem cohortem facientibus. coronisque excellentibus decoratis. apparuit. cuius tamen corona multo splendidior erat ceteris. **H**ac de causa ut dicto deuoto viro datum est intelligi. quod de operibus bonis fratrum aliorum eo quod sua cura et sollicitudine causa eorum fuerit ipse mercedem accepit ad augmentum mercedis suis personis meritorijs operibus rudentis. **A**ttendas ergo quantum lucrum et prosequens consolationem consecutus fuerit ex distractioe quam cum fratribus et pro fratribus atque medijs eis etiam pro aliorum salute habuit

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **D**istractio de qua queris si scires quante esset spei. quante sperande consolationis. non inde forsitan tristareris. **A**n non valde consolatoriuum est anime de suo dilecto hoc pro experientia scire. quod sibi sponsa in canticis petit indicari dicens. **I**ndica mihi quod diligit anima mea. ubi pascas. ubi cubes in meridie. quod quidem ideo videtur petere ut conueniat cum eo in loco pascue sue dulcissime refectionis. et in loco quietis sue pacatissime mansionis et in habitationis. et hoc in meridie intensissimi luminis et feruoris caritatis. et respondet ei dilectus. **S**i ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere. et abi post vestigia gregum tuorum. et pasce edos tuos. **Q**uod quidem recte intelligi potest dictum esse ei que est sine macula. sine ruga. pulcherrime sancte matri ecclesie. que etiam verba matris habet. **D**ictum inquam in personis tamen eorum qui cura regiminis et doctrina. presunt gregibus populorum. et exemplo pascere habent edos suos de numero paruulorum. adhuc lasciuientium quasi illi matri dicatur. **O** pulcherrima inter mulieres. id est inter sectas. alias scies per experientiam in personis predictorum ubi modo promisso pascam et cubem seu quiescam eo fine ut tecum conuenias. si tamen prius ignoras te propter me quod ostendens. egredere et abi post vestigia gregum tuorum. et pasce edos tuos. egredere exteriori opere. et abi quasi a te non querens que tua sunt. sed que ihesu christi. quod quidem facit si hoc faciat pro gregum

sibi per xpm amissorum utilitate. et eorum predictorum necessitate.

¶ Quo quidem modo se nescire et egrediendo a se abire. sequitur sine quo
uis periculo quodammodo perdere docet quilibet homini personam ecclesie
sive alijs vel instruendo superintendente dulcissimum pater clareuallis.
Is inquit tamen puritatis interioris gloria non fraudatur qui dicere potest
cum propheta. Oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde. id est a
propria voluntate. bona oblivio si teipsum nescias ut primo patris. bene
autem mortuus es a corde. si iam tibi vivere non studeas. sed ei qui
pro te mortuus est. Sane in tanta oblivione sui necesse est cor bene
consciunt esse sibi. quo se in lucra securius foris extendat. cum securam
intra se reliquerit conscientiam. Quid enim prodest homini si universum mun-
dum lucretur. anime vero sue detrimentum patiatur. Sed et ordinis exi-
git ratio. ut qui ad sui mensuram proximum iubetur diligere. prius seip-
sum diligere noverit. Itaque duo sunt precipue que bonam reddunt conscien-
tiam. penitere de malis. et abstinere a malis. Horum neutrum solum suf-
ficit utriusque virtutis bene conscius animus. secure iam seipsum deserat
et quodammodo prodatur. ut alios lucrifaciat. cum infirmantibus infir-
matur. uzatur cum scandalifatis. fiat etiam si oporteat iudeis iudeus.
nichilque formidet cum tali conscientia. exemplo jeremie et ezechielis
in egiptum. vel in caldeam cum transgressoribus captivari. sed et cum
sancto job frater fieri draconum. et socius strucionum. Cum moysi quo-
que quod gravius est deleri de libro dei. et cum paulo anathema esse
a christo pro fratribus. non timeat cum homini conscientia. Ipam denique
si necesse est intrare gehennam. securus medias penetret flamas cum
tali conscientia. compemus si placet thesauros regum et vestigia
regnum cum homini fiducia. nonne cuncta horum felicitas pro tanti boni
diuitijs miseria reputabitur. et hanc fiduciam compat caritas.

¶ Capitulū septimū continens consolationes super aliquanto impedi-
mento contemplationis ratione vite active qua proximorum salus procuratur
per predicationibus et salutaribus mortis. et spiritualiter per curam regiminis

¶ Primo post premissa ad supradictam dominam consolatricem prin-
cipalem accessit et alius tristis deditus vite active per proxi-
morum salute consolatione indigens super impedimento vite con-
templative. cui illa per consolatione de suis puellis quatuor
deputavit.

¶ I. CONSIDERATIO.

¶ Prima puella sic ait. Nescis frater quod cum aggressionem periculi max-
ime pro bono seu utilitate communi stat prudentia fortis animi.
que tamen magis stat cum electione qua maior utilitas cum minori securita-
te preeligitur minori utilitati cum maiori securitate. Hoc quidem
apparet in factis militum. in factis mercatorum. et in factis innume-
ris aliorum. Quod vero horum prudenter et virtuose magis eligitur

hoc et magis diligitur. et p̄ cōsequens cum minozi tristitia. immo
merito cum maiozi d̄solatione assumitur q̄ disiunctiue ei oppositū
assumatur. **S**z quid. Certe p̄positis sub disiunctione his duobus vi
delicet vita d̄templatiua. et vita actiua. hanc differentiā repimus
hec sc̄z d̄templatiua ē quidē suauioz et securioz. sz nō semp̄ utilioz
hec aut. s. actiua frequēter est utilioz licet non suauioz et securioz
Hanc p̄fecto differentiā expti p̄es suis in scripturis tradiderūt
Audi p̄em clareuallis. **N**oli inquit nimis insistere osculis cōtem
plationis. quia melioza sunt vbera p̄dicationis. **N**am et si rachel
formosioz. lya t̄n fecundioz est. **S**ed magis ad p̄positum. **A**udi in
nocentium. **iiij.** in decretali epl̄a ad quendam p̄latum scripta. **N**ec
inquit putes q̄ ideo martha malaz partē elegit que circa plurima
fatagebat. quia maria optimā partē elegit que non auferet̄ ab ea.
qm̄ licet illa magis sit segura. ista t̄n magis est fructuosa. et licz il
la magis sit suauis. ista t̄n magis est utilis. cum in fecunditate so
bolis lippitudo lye. rachelis pulcritudini sit p̄lata. q̄uis simul in
vnum et d̄templatiu⁹ esse valeas et actiuus. legislatozis exemplo
qui nunc ascendebat in montē vt gloriā d̄ni cum maiozi cernerz li
bertate. nunc vero descēdebat in castra vt cum utilitatib⁹ populi
p̄videret. **Q**uap̄pter facilius indulgetur vt ascen dat monach⁹
ad p̄sulatum. q̄ vt p̄sul ad monachatū descendat. **N**ec ille pater
sanctissimus. p̄ mariam et rachelē d̄templatiuā. et p̄ marthā et lya
vitam actiuā intelligens figuratā. **P**ropter hanc itaqz differen
tiam et compationē huius vite ad illam nec p̄udentie est. nec con
stantie fortis aimi. sz nec caritatis nolle d̄templatiue p̄ actiuā pro
salute p̄rimoz p̄curanda derogare. etiam habita in contrariū aliq̄
inspiratōe. **V**n̄ et dictus pater in eadem epl̄a ad eundē. **S**i inquit
dicas q̄ est forsitan latens causa p̄pter quā cedendi voluntas tibi
penitus inspiratur. nos tibi siquidē r̄ndemus. **T**u quō scis q̄ talis
inspiratio sit celestis. nōne recolis q̄ ille gloriozus pontifex dixit
cum cepisset viribus corpis repente destitui. **D**ñe si adhuc populo
tuo sum necessarius. nō recuso laborē. fiat volūtas tua. **I**lli⁹ exem
plum secutus. qui dixit. cupio dissolui et esse cum xp̄o. manere qui
dem in carne necesse est p̄pter vos. et infra. **Q**uipe quātocūqz vir
tutum floze refulgeas. et in te non habeas caritatem. nihil com
probaris habere. nulla siquidem maioz poterit esse caritas q̄ vt
animam suam ponat quis pro amicis suis. cum aut̄ p̄pter hanc te de
ceat animā tuā ponere pro subditis tuis nulla occasione d̄modo
in ipsis proficere possis et si non om̄ibus. tamen multis ab eozum
regimine te duenit excusare. **N**ec itēz ille pater. **Q**uid ergo. **P**ro
fecto p̄pter p̄missam dictoz pat̄z testimonijs d̄firmatam differen
tiam et ip̄oz consiliū non est p̄udenti viro p̄sertim fortis aimi et
habēti caritatē. que om̄ia suffert. om̄ia superat. om̄ia sustinet. et nō
querit que sua sunt dolēdum. sed p̄dictoz patrum consolatozijs

testimonijs confortato absq; tristitia tolerandū. ac de omuni atq; maiori utilitate procuranda spe gaudendū. nō obstante aliquātō cōtemplationis impedimēto si ei p̄dicationis vel p̄laturē in quo pos sit p̄ficere ut p̄mittitur officium imponatur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. Nōne frater homini bñ disposito solatōrium est scire in actu suo consistere maius bonū q̄uis ex eo sequatur minoris boni impedimētū. Est utiq; fateare necesse est. S; ecce fas non est. imo potius nephās sancte matris ecclesie magistre fidelium. et spiritus sancti doctoris pariter et solatōris optimi solatio gubernate. estimationi d̄trahere quo minus hoc quod illi. etiam cuilibz catholico meli⁹ maius bonū videatur. Quid ergo? Profecto sequitur q; homo bene dispositus absq; turbatione pati debet aliquale d̄templationis impedimētū p̄pter vite actiue exercitium. q̄ntum ad doctrine vel regiminis officium. tanq̄ p̄pter illud quod iudicio ecclesie sacrosancte cognouerit esse maius bonum. Audi quantū ad hanc compationē et illatam d̄clusionem sanctissimum illum p̄em innocentiū. iij. In quadā epl̄a decretali. Nullus inquit absq; licētia romani pontificis occasione quacunq; deserere p̄sumat p̄sulatum. qm̄ sicut maius bonū minori bono p̄ponitur. Ita cōis utilitas speciali utilitati p̄fertur. et in hoc casu recte p̄ponitur doctrina silentio. sollicitudo contemplationi. et labor quieti. ad quod utiq; designandū vnigenitus dei filius nō de rachele secundum carnē natus est. s; de lya. Nec legitur eum in domum suā maria excepisse. sed martha. Vñ qñ pōt ep̄s p̄esse et p̄desse. nō debz cedendi postulare licentiā. aut etiam obtinere. Nec ille pater.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Cur turbaris de intermissione d̄templationis. et non cōsolaris poti⁹ de lucro interim maximo bone actiōnis. Nōne velles d̄templationē quā alias cōtinuare nō posses p̄tempe libenter intermittere p̄ lucro mille marcaz. mediātibz quibus posses multis paupibus subuenire. Estimo q; hanc cōmutatiōnem cum solatione acceptares. S; quid. Profecto lucro vni⁹ aīe. taceo de multo dine. lucra mille marcaz auri p̄sus est incomparabile. quippe vnā aīam saluare. vel ad eternā eius salutē p̄mouere. deo est acceptabilius q̄ valde multos paupes corporaliter pascere. p̄pter salutē igitur animaz plurium p̄ actiuā vitā procurandā est libenti aīo d̄templatio intermittēda. S; et d̄templatio q̄ actōez p̄cessit si vera et casta fuit. puta nō ad amorē d̄cupiscētie. s; amicitie ordiata. aim in dei amore ad desiderū deo acquirēdi etiā alios ip̄m similiter diligētes ita accēdit. q; d̄tinuatōez eiul̄ ulteriozē p̄ subsequēti actione aīaz. luctiua libetē intermittit. Presertim qñ hoc qd̄ in tēporibz amittit. q̄bz nūc d̄templatō p̄pter actōez. nūc actō p̄pter d̄templatōez intermitit. in vtriusq; feruore intēsiōri vicissiz recuperatur.

Ad hanc nimirum intentionē plane et plene locutum esse noueris patrem clareuallis. Ex bonis inquit opibus mens assueta. quietis recipit solatōez. quotiēs sibi lux ut assolet cōtemplationis subtrahitur. Quis em̄ nō dico cōtinue. s; vel diu dum in hoc corpe manet lumine cōtemplatōis fruatur. at quotiēs corruit a cōtemplatiua. toti ens in actiua se recipit. Inde nimiz tanq̄ e vicino familiaris reditura in idipm. qm̄ sunt inuicē cōubernales et cohabitāt hee due pariter. Est quippe soroz marie martha. neq; em̄ et si a cōtemplationis lumie cadit. patitur tñ nullaten⁹ se incidere in tenebras peccati. seu ignauia otij. Sane in luce bone opationis se retinēs. Loquor vobis experimentuz qd̄ exptus sum. Si qñ sane compi p̄fecisse aliquos v̄m ex meis monitis. tunc non me piguit fateor curā p̄tulisse sermonis p̄prio otio et quieti. patienter auellor ab infecūde rachelis amplexibus. ut mihi exuberēt fruct⁹ p̄fectuum v̄roz. Caritas em̄ que non querit q̄ sua sunt id mihi iam dudū facile psuasit. nil scz desiderabiliū meoz v̄is p̄ferre vtilitatibus. ozare. legere. scribere. medicari. et si qua sūt alia spiritualis studij lucra. hec arbi tratus sum p̄pter vos detrimenta. Hoc siquidē vera et casta cōtemplatio habet. ut mentem quā diuino igne vehementer succenderit tanto repleat zelo et desiderio acquirendi deo. qui eum similiter diligant. ut otium cōtemplatōis pro studio p̄dicationis libentissime intermittat. et rursus potita votis aliquatenus in hac parte. tanto ardentius redeat in idipm. q̄nto se fructuos⁹ intermisisse memierit. Et item sumpto cōtemplatōis gustu valentius ad acquirenda lucra solita alacritate recurrat. Hec ille pater.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. O amice si te cōstitat nunc in re minor dulcedo actus tui meritorij in vita actiue exerciti. vincat hoc etiam nunc gaudiū in spe de multo maiori idcirco recipienda dulcedine futuri p̄mij. quod vtiq; quanto est maius. tanto est et dulcius. sicut et delectabilius. Quid ergo. P̄fecto maius p̄mij atq; idcirco dulcius seu delectabilius maiori merito cōrūdet. Sed ecce Ita cōtingit p̄ vite actiue opa magis mereri q̄ ne illa impediatur optabile est a p̄nti dulcedine vite cōtemplatiue v̄l pro tempe impedi. Tudi illustre aquinēsem. Potest inquit cōtingere q̄ aliquis in opibus vite actiue plus meretur. q̄ alius opib⁹ vite cōtemplatiue. puta si p̄pter abundantiam diuini amoris ut eius voluntas impleatur p̄pter ipsius glōziam. interdū sustinet a dulcedine diuine cōtemplationis ad tempus separari sicut apostolus dicebat. Optabaz ego ip̄e anathema esse a xp̄o pro fratribus meis. Quod quidem verbum et pius recitatum est. Iohānes os aureum exponēs. Ita inquit totam mentē eius demerferat amor xp̄i. ut etiam hoc quod ei p̄ceteris om̄ibus amabilis erat. esse cum xp̄o. rursus idipm qz ita placeret xp̄o cōtemneret. Nōne autem et illud quod magis est xp̄o placitum

amore ipsius xpi habenti caritatem magis esse debet et consolatorium,
et ideo etiam ad salutem proximorum assumendum. **Vt** qz. **Hoc** est qd pfa-
tus illustris alio in loco pmissis concordans sic dicit. **Perfectio** cari-
tatis est. ut aliquis ppter dei amorem ptermittat dulcedinem contempla-
tione vite quam magis amaret. et accipiat actiue vite occupationes
ad procurandum proximorum salutem. **Hec** ille.

**Capitulum octauum continens consolaciones sup sacre scripture
et aliarum scripturarum difficultate.**

Octauo post pmissa accessit ad supradictam dnam consolatricem
etiam alius tristis petens sup scripturarum difficultate con-
solari. **Cui** illa mox de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **Cur** te amice difficultas contristat scrip-
tura et non potius consolatur. eo scz qd intellectu earum adepto
magis qd scriptura facilis delectat. quinimmo scripture nimis faci-
les suo frequenti usu fastidium generant. **Q** vero econtra difficiles
delectent. patet in scriptura sacra de qua loquens magnus pater **Au-**
gustinus. **Si** inquit in scriptura sacra tam essent qd facillime intelligen-
tur. nec studiosa quereretur. nec suauiter inueniretur veritas. **Hec**
iste pater. **Vn** et qualis sit egregius doctor **Gregorius** manifestat.
Sacra inquit scriptura in vno eodemq; sermone du narrat textum. pro-
dit misterium. et sicut misteriis sapientes exercz. sic superficie simplices
refouet. habz em in publico vn paruulos nutriet. et seruat in secre-
to vn mentes sublimium in admiratione suspēdat. **Hec** ille. **Sed** quid.
Certe szm mundi sapientie. qd mirabile est. delectabile est. **Declarat**
etiā illustris **Aquinensis**. qd admiratio est delectationis causa. sicut
rara et noua. et hoc in quantum homo in inuestigatione mirabilium
habet desiderium addiscendi causam. et adiunctam spem eius cogniti-
onem consequendi. et adminus in quantum addiscit aliquid noui. s. talem
esse qualem non estimabat. **Mirabilia** itaqz in quantum delectant. intem-
tum animu hois pferim curiosi ad sui inuestigationem inclināt. quip-
pe pncipie phoz testate. ppter ammirari ceperunt nunc et primum
phari. quod et de sacris scripturis psalmista expsse insinuat. **Mira-**
abilia inquit testimonia tua. **Ideo** scrutata est ea anima mea. **De** pri-
mo ergo ad vltimū sequitur. qd misteriorum sacrarum scripturarum diffi-
cultas magis est qd felicitas ad sui inuestigationem allectiua conso-
lationisq; causa. **Sane** inter hec nō est ptranseundū egregiu ver-
bum **Gregorij**. **Omne** inquit scientiarum atqz doctrinā sacra scriptura
transcēdit. nec sic clausa est ut pauesci debeat. nec sic patet ut vile
lescat. sed vsu fastidium tollit. et tātō plus diligitur. qnto amplius
meditatur. **Hec** ille.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **Iam** habes frater sororis mee testimonio.
qd difficultas scripturarum in admirationem adducit. que vero

maiori cum admiratione apprehenduntur. in memoria firmiter retinentur. nempe hoc homines in seipis experiuntur. Sed et illud quod difficile ingreditur firmiter retinetur. patet hoc de sigilli imagine quae tardius cere quam aquae imprimitur. et firmiter retinetur. Unde et homines tardi ingenij bene esse memoriae prohibentur. Contra autem illustris dicit Boetius. quod scientia festinata marcescit. mediocriter autem assumpta augetur et crescit. Sed nonne melior et consolabilior est bene rei firmiter retentio cum apprehensione difficili. quam debilius retentio cum apprehensione faciliore. Est utique. Quid ergo. Profecto sequitur quod maiorem consolationem operatur praesertim apud indefessos scripturarum difficultas. quam faciat eorum facilitas. Minus et solitum est quod bonum quod difficulte acquiritur magis amatur. et quo magis amatur. eo et cum maiori consolatione habetur.

Capitulum nonum continens consolationes super labore studij. sapientie vel scientie. siue super studendi difficultate. scilicet cum labore et vexatione.

Nono post praemissa ad sepe dictam dominicam principalem consolationem accessit et alius tristis pro consolatione habenda super difficultate studendi. siue super labore studij. Et illa mox eadem eadem de causa de suis puellis decem assignauit

II. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nonne o amice consolatorum est in eo laborare de quo admodum consolatoria praedicantur. praesertim in quo labore non est graue. ut est illud. quod natum est ad omne opus. et ad omne laborem exercitare et adiungere. Eateare hoc necesse est. Sed quidnam est hoc. Profecto studium sacre scripture est. Audi hugonem illum regularem. Nihil inquit in hac vita dulcius sentitur. nihil audivi sumitur. nihil ita mentem ab amore mundi separat. nihil sic animam contra temptaciones roborat. nihil ita hominem excitat et adiuvat ad omne opus et ad omnem laborem sicut studium sacre scripture. Hec ille. et nonne per hunc de studio sacre scripture admodum consolatoria praedicantur. cuius autoritatis partem quantum ad roborationem contra mundi temptaciones venerabilis jeronimus confirmat. Si inquit quicumque est quod in hac vita vix sapientem teneat. et inter praesuras et turbines mundi equo animo persuadet manere. id esse primum reorum medicamentorum et scientiam scripturarum. Hec ille. Qui rursus alibi sic dicit. Sicut stellas celi non extinguuntur nox. sic mentes fidelium inherentes firmamento sacre scripture non obscurat mundana iniquitas.

III. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. O amice. Nonne in eo laborare ad sciendum consolatorum est. quod scire usque ad seminum ardenter appetitur. praesertim si per ipsum voluntas dei intelligitur. Est proculdubio et vel omni deo est fatendum. Nam et indeuotum. curiose tam auide possent appetere

q̄ intelligerēt altissimi voluntatē. Sed quid. Profecto in diuinis scripturis. Hec voluntas plane intelligitur. Audi venerabilem Jeronimū. hoc clare supponentē. In diuinis inquit scripturis p̄ qual̄ solas potes plane dei intelligere voluntatē prohibent̄ mala. p̄cipiuntur bona. ceduntur media. suadentur p̄fecta. Hec ille. Vex licet om̄s hoies natura scire desiderēt teste mundi p̄ho. tñ hoc desiderium in nōnullis q̄ntū ad p̄hie scientiā tepescere posset. dicentis ip̄o p̄ho. q̄ indigētibus melius est ditari q̄ philosophari. S; quid de senibus. Profecto non videtur tepescere appetit̄ eorū sciendi scripturas. Audi rursū p̄dictū venerabilē. Scripturarū inquit ardor nulla p̄orsus etate extinguitur. imo vt secularis actoris vtar sententiā pro ip̄a magis etate inflamatur.

III. CONSIDERATIO.

Quercia puella sic ait. O amice cur de studij labore cor tuuz gratatur. qui nec labor dici meret̄. Quēadmodū otium sine l̄ris nō otium sed mors esse affirmat̄. Audi illustrē senecā. Otium inquit sine l̄ris mors est. et viui hois sepultura. Sic lectio ingeniuuz. et studio fit gratum. Hec ille. Qui rursū de labore studij loquēs. Labor inquit scolasticus otium est. s; otium negotiosum. et quod animū reddit ad honesta sollicitum.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Nōne labor p̄ se thesaurū fodiendi. delictabilis labor est et solatoriu? Est utiq;. Quid ergo. Certe sequitur q̄ labor studij sapiētie in sacris scripturis p̄cipue relucens labor solatoriu? est. Nempe labor h̄mōi p̄culdubio labor est thesaurū p̄ se fodiendi et inueniēdi. quippe de sapia dicitur. q̄ infinitus thesaurus est hoibus. quo qui vsi sunt. p̄cipue facti sūt amici cie dei. Hinc est etiā q̄ dicit scriptura. Om̄is scriba doctus similis est homini p̄rifamiliaris. qui p̄fert de thesauro suo noua et vetera. Dices forte quibus in rebus. aut qualib; consistit hic thesaurū. nūquit in auro vel argēto. Absit. Nam scriptura de ip̄o loquēs. Diuitias inquit nihil esse dixi in compatione illius. nec op̄avi illi lapidem p̄ciosam. q̄m̄ om̄e aurū in compatione illi? harena est exigua. et tanq̄ lutum estimabitur argenti in d̄spectu illius. Vñ et de inuentoze hui? thesauri dicit salomon. Beat̄ homo qui inuenit sapiētiā. Et subdit causam. melior est inquit acquisitio eius negocia: tione auri et argenti p̄rimi et purissimi. fructus eius p̄ciosior est cūctis opibus. et om̄ia que desiderātur huic non valent compari. Sane mons p̄cipuus ex cuius mineris hic thesaurus foditur seu colligitur est iuxta sonum vocabuli mens alta seu cōtemplatione eleuata. que mens quasi mons mineras habet nobilissimas in se reconditas ex quibus dictus thesaurus p̄ magna parte extrahitur. videlicet p̄incipia tam spectabilia q̄ moralia menti naturaliter indita: que p̄incipia tanq̄ minuta quedam mineris compo. siquidem

illa sunt minima quantitate. et maxima potestate.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. **O** amice cur tristaris de labore studij. **N**one labor venantiū. aucupantiū. piscantiū delectabilis est et consolatori⁹. **E**st utiq; **V**n et magnus pater **A**ug⁹ hmoi laborib⁹ labores amantiū compans. nullo inquit mō onerosi sunt labores amantium. s; ipi delectāt sicut venantiū. aucupantiū. piscantiū. in eo em̄ q; amatur aut nō laboratur. aut labor amatur. **S**z quid. **C**erte sequitur q; labor studendi in scripturis p̄sertim sacris delectabilis est et consolatori⁹. **H**empe qui laborat in studio. nūc venat. nūc piscatur. nunc etiā aucupat. **V**enatur quidē nō feras. s; veras sententias. in nemoribus qnq; sensibiliū obrectorū ut in campis silue quēadmodū pater clareuallis quibusdā doctozib⁹ interrogatib⁹ cum in locis studioz non steterit vñ haberz scientiā. fertur r̄ndisse **V**os queritis eam in effrata. nos inuenimus eam in campis silue. quasi diceret. vos queritis nos inuenimus que multum differunt. **V**os in effrata. id est secundum interpretationez in puluerulenta. s. villa seu lutosa. vel in puluerulentis subtilitatib⁹ ad modum puluerum cito exsufflatis et euanescentibus. nos aut in campis siue folijs fagi v̄l quercus nos docentibus. **V**nde hic pater cuidā scribens. **E**xp̄erto inquit crede. aliquid amplius inuenies i siluis q; in angulis. ligna et lapides docebūt te. quod a magistris audire non possis. **P**otest etiam dici q; qui laborat in studio. venatur quandoq; ferina seu siluestria. id est rara quedam diuinarum consolationum sentimenta spiritus nutritiua. que non in campo cōmunis vite. sed in celestis silua paradisi omne lignum pulcrum visu continentis. vbi habitat illa que quasi cedrus exaltata est in libano. et quasi cyp̄ssus in monte syon zc. **D**e hac paradysi silua dicta siluestria perfectioribus contemplationum venationibus capiuntur. **A**dhuc quoq; aliter potest dici q; s; m̄ petrū illum **R**auēensem paradysus est in scolis. quippe in nōnullis sunt hoies velut arbores sua multitudine quasi siluam constituentes. ferina itaq; siluestria propter agitationē tenera facta et subtilia sunt rare subiles et delectabiles occlusiones in dicta silua capiende. que quidem vel ceterrimoz intellectuum tanq̄ venaticozum canum insecutiuis discursibus. aut tanq̄ venatorum discursiuis insecutionibus. vel cōplexarum argumentationum rethibus solēt capi. **R**ursum qui laborat in studio. sepius quasi piscatur in aqua sapientie salutaris. et capit in ea nō lucios. s; lucidas veritates. non salmōnes. sed qnq; salomonis salubres instructiones. nō cethe grādia. s; certe gaudia imensa. **V**l dici pōt q; natalia q̄ nōnunq; capit. seu pisces nobiles in aq̄ mobiles. sūt diuinoz instinctuū mot⁹ notabiles sup hūanis

rebus fluxibilibus supnatātes. p̄sertim sagina religionis in oneris
virtutū p̄fectionib⁹ consistēte in fluuio affluētie seu benedictio-
nis dei inūdantis capiendi. Quippe in ecclesiastico dicitur. Bene-
dictio illius quasi fluui⁹ inundabit. ¶ Deniq⁹ qui laborat in stu-
dio. nōnunq̄ quasi aucupio capit altilia seu volatilia. id ē alta dei
alta seu p̄funda misteria. nunc se p̄fundius inra aquas scriptura-
rum a visu n̄ro occultātia. nunc se quasi desup riuos aquarū hmōi
volatu anagogico subleuātia. que p̄ n̄sum visus. aut p̄ cenat⁹ acci-
pit̄e. iuxta nom̄ suū p̄dā huiuscemodi accipientē facili⁹ capiūtur

¶ VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. Nōne loboz māducandi. p̄sertim gratum ci-
bum sanos delectat. et esuriētes atq⁹ hoc pacto d̄solatur. Vti
q⁹. nec est qui hoc negaret. Sed quid. Profecto sequitur q⁹ labor
studēdi in sacra scriptura delectat eum et d̄solabitur. cui⁹ hō inte-
rior spūaliter esurit. et sanū gustū habet. Nempe labor studēdi i sa-
cra scriptura labor māducandi est. si sacra scriptura est cibus hoim
Non em̄ est dare aliū modū ip̄m māducandi. q̄ sit labor in ip̄a mes-
ditandi seu studēdi. Sed ecce q⁹ sacra scriptura sit homini cib⁹ tā-
q̄ ip̄ius viuificatiu⁹. nutritiu⁹. atq⁹ miro mō delectabilis et grat⁹
patet certis testimonijs. Vis scire q⁹ sit cibus hois. Audi gregorij
testimoniū egregium. Sacra inquit scriptura aliqui nobis cibus est.
aliqui potus. cibus est in locis obscuriorib⁹. quia quasi exponēdo
frangitur. et meditando glutitur. pot⁹ vero est in locis aptioribus.
quia ibi s̄betur sicut inuenitur. ¶ Vis scire q⁹ sit cibus in vita cō-
seruatiu⁹. Audi testimonium ipsius saluatoris. Non inquit in solo
pane uiuit homo. s̄ in omni verbo qd̄ p̄cedit de ore dei. Audi rur-
sum iohannē os aureum. In scripturis inquit inuenit pusillanimis
iusticiē cibos qui aim mori nō p̄mittūt. qui aut̄ magni aimi est inue-
nit ibi spūales escas que p̄ducunt eum p̄pe ad angeloz naturam.
¶ Vis scire q⁹ sit cibus nutritiuus. Audi rursus egregiū Gregorij
Sacra inquit scriptura habz in publico vñ puulos nutriat. Nec
mirum. quia dulcia nutriūt. s̄ p̄a deo loquēs cum admiratione di-
cit. q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua sup mel et fauū. Sane per
hoc patz q⁹ est cibus delectabilis atq⁹ grat⁹. Ad qd̄ deniq⁹. Audi
venerabilē jeronimū. pinguisim⁹ inquit s̄mo diuinus est. om̄s ha-
bet in se delicias. quidquid volueris ex sermone diuino nascitur si-
cut tradunt iudei. qm̄ manna quando comedebant secundū volun-
tatem vniuscuiusq⁹ sic sapiebat in ore.

¶ VII. CONSIDERATIO.

Septima puella sic ait. O amice nōne labor an̄ speculū se ornā-
tium delectabil̄ est et d̄solatori⁹. Certe sic. Quid ergo. Profecto
sequitur q⁹ labor studētis in sacra scriptura est labor delectabilis
et d̄solatori⁹. Nempe labor studentū in sacra scriptura non tm̄ vt

sciant. sed ut boni fiant. est loboz ante speculū se ornantiū. quippe sacra scriptura studentī in ea se obicit tanq̄ speculuz ad se tali speculatione semotis feditatib⁹ ornandū. nō solū habitu scientie. sed etiam virtutū habitib⁹ diuersarū. Audi egregiū p̄em **Gregozium** Scriptura inquit sacra mētis oculis q̄si speculū q̄dam opponitur ut ibi interna facies n̄ra videatur. ibi em̄ feda. ibi pulcra n̄ra aspiciamus. ibi sentimus quantū p̄ficim⁹. q̄ntumue a p̄fectu distamus. Audi etiaz venerabilē **jeronimū**. **V**tere inquit lectione diuina vice speculi feda corrigēdo. pulcra conseruādo. et pulciora faciēdo. scriptura em̄ speculū est feda oñdens. et corrigi docens.

CVIII. CONSIDERATIO.

Octaua puella sic ait. **N**ōne labor cantantiū et vniuersaliter in musicis ludentiū instrumētis. est delectabilis atq; consolatori⁹. Certe hoc fateri necesse est. **Q**uid ergo. sequitur oīno q̄ labor studij sapientie vel sciētie p̄fertim in sacris scripturis relucētis consolatorius labor est et delectabilis. **N**ōne em̄ illi cantant vel in corde canticis spūalibus plus deuotos q̄ cātus corpales delectantibus qui in choro cordis tabulato. s. intellectu. sicut tabula rasa primum vacua existente et postmodū spūalē p̄ reflexionē optimā redente resonantiā ad modum cantantiū notas formāt. et ad modum discantantiū notas ordināt oīra notas. Certe sic. q̄ videlicet in sacris scripturis p̄ studiū suum notāt textū. notāt et glosam q̄si notā oīra notam. vel dum ad modū tripli notant sensuz l̄ralem q̄si tenorem. notāt allegoricū vel moralem q̄si quintā. notāt pariter et analogicū q̄si octauā. **R**ursum si in corde loqui possum⁹. quare nō et cantare. **N**imirū sup loqui cātare nō addit nisi regulare vocis modulationē s̄m eleuationē et depp̄sionē. **S**ed quid. **E**cce s̄m p̄em clareuallis desiderij vox quedam est. **P**ossumus autē in cordis studio eleuationē h̄re desiderij in cōsideratōe diuinorū b̄nficioz. et depp̄sionē animi in cōsideratōe pp̄rie indignitatis. **D**eniq; q̄to plures sensus sup eadē verba notant⁹ et tanq̄ note frāguntur et multipliciter cantur. tanto solēnius et delectabilius cantat⁹. **Q**uis ergo negarē quin in studio scripturarum delectabilissime cantari possit formādo in eo notas. i. notabiles expositiones sup verba. **V**erbi ḡ. pater noster. super hoc verbum potest quis notare q̄ is qui pater noster dicitur generauit seu creauit nos. regenerauit nos. sed et nutriuit nos. potestq; notas has multiplicare et multipliciter frangere. q̄n quidē notat q̄ generauit nos creādo aiām. creādo corp⁹ seu materiā. **A**ccidētia quoq; non solum corporis sed et anime. **S**imiliter quando notat q̄ regenerauit nos in esse gr̄e. in esse caritatis et amicitie. et in spem viuam de futura generatione in esse glorie. **S**imiliter quando notat q̄ nutriuit corporaliter. et spiritualiter. sacramentaliter. et aliter et singula horum fecit multipliciter. **D**ices forte iste cātus qui mere fit in corde. et si sit delectabilis in aure dei. nō

muleum tamen delectabilis est ipsi cantanti. **S**ed sic dicēdo p̄sus
falleris. et potissime q̄ sic deuoto fit in studio q̄ tam angeli q̄ ip̄e
deus delectatur interesse ac d̄cinere ad intellectū et exp̄ientiā aīe
Huius rei patz possibilitas dulcissimo illo p̄e clareuallis attestā:
te. psallentibus inquit dignāter sancti angeli admisceri solēt. **O** si
quis h̄ret oculos aptos videret qua cura. quoue tripudio intersūt
cantātibz. assunt orantibus. insunt meditātibz. **H**ec ille. q̄ si sic
intersunt exteriori. regulari multo cātui interiori. **S**z q̄ et de⁹ nō:
nunq̄ suam exhibeat p̄ntiam d̄cinēdo vel potius p̄cinēdo. **H**oc nō
videtur mirū p̄sertim dum cantat sibi. nō minus em̄ potest de⁹ cā:
tare in corde hoīs q̄ intus loqui. **S**ed quid. **P**rofecto nō solū de⁹
potest intus loqui. s̄ de facto loquitur intus. s̄. in hoīe deuoto spū:
ali studio dedito. **I**uxta illud dictū magni p̄is. q̄ oras. cum deo
loqueris. q̄ legis. deus tibi loquitur. utiqz intus. iuxta illud psal:
mographi. **T**udiā quid loquat in me dñs deus. igitur p̄t et int⁹
cantare. **T**udi agnētez virginē s̄m pulcrā methaphorā de cantu
xp̄i sui dilecti gloriancē. **T**mo inquit xp̄m cuius mihi organa mo:
dulatis vocibz cantāt. id est cuius intra me multiplices voces spi:
rituales ad modū modulatiū organoz s̄m equivalentiā me dele:
ctant. **S**ane q̄ p̄sona deuota in cantu interno sui dilecti mirō mo:
do delectet. hoc ex sola loquela eius de qua min⁹ videtur. plane
diuincitur dicente sponsa in canticis. **A**nima mea liquefacta est. scz
p̄e dulcedine me totā resoluēte. ut dilectus locutus est. q̄nto igitur
magis postq̄ vox sui dulcissimi cantus intus audita est. et maxi:
me q̄ ex hoc per redundantiā spūalis gaudij in ipso sensu carnis
exultatio causata ē. **I**uxta illud psalmiste. **C**or meū et caro mea ex:
ultauerunt in deum viuū.

IX. CONSIDERACIO.

Nona puella sic ait. **O** amice. **N**ōne labor chorizantium labor
delectabilis est et consolatori⁹. **E**st oīno p̄t om̄ne iudiciuz
hoīm attestatur. **N**ec credendū est hoc tm̄ de exteriori chorizandi
modo in lasciuis saltibus et discursibz exercito vez esse. s̄ potius
de chorea in cordiali tripudio et exultatione. siue in sursum actio:
nibus consistente. **I**n qua chorea nō mō manus hoīm iungunt ad
inuicē. s̄ potius manus hoīm dei et angeloz. **A**n non angeli ma:
nus h̄nt de quibz psalmista homini loquēs. **I**n manibz inquit por:
tabunt te. **N**ōne et deus amicus sponse manus habz de quibz ip̄a
loquēs ī canticis. **M**an⁹ inqt illi⁹ cornatiles. **N**ōne aut sunt cū deo
sponso vel aliqui chorizantes. **S**unt p̄culdubio. **I**pse nāqz est qui
ecclesiastica cātione affirmatur septus choreis virginū sponsus de:
corus gloria. et additur. quocūqz p̄gis virgines. sequūtur atqz lau:
dibus post te canētes cursitāt. hymnosqz dulces p̄sonāt. **S**ane si
in celo hoc p̄ficitur. nobiscū quoqz et in terris inchoatur. **T**este p̄s
qui loquens deo quasi hoīem in chorea manu ad manum ducenti.

de terrenis ad celestia tenuisti inquit manum dexteram meam. et in voluntate tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti me. Inchoatur autem chorea huiusmodi per dictam manuductionem dei. et in actu studendi quo in scripturis manum dei attingim⁹. quemadmodum ipsum dauid dixisse nouimus. omnia uenerunt scripta manu domini ad me. Sed et moyses filius israel ait. Dedit mihi dominus duas tabulas utrasque scriptas digito dei. Scripturarum igitur que de manu dei sunt affectuali studio. ac pro ipsarum intellectu ipseus dei manuductioni exultationis tripudio superaddito. nonne apparet grata quedam choree similitudo. Cuius quidem choree rationem perficit in nobis quasi saltantibus redundans. et in corpus crebra sursum actio. de qua prememoratum uerbum psalmiste potest intelligi. cor meum et caro mea exultauerunt. id est quasi extra se sursum saltauerunt in deum uiuum.

X. CONSIDERATIO.

Decima puella sic ait. Cur frater conuerteris de labore studij. si tacuisses philosophus fuisses. id est amator sapientie digne peramande. Nunc autem qui laborem abhorres studij. uiciorum esse amator sapientie comprobaris. Quis enim amatorum de labore assumendo propter amicam pudicam atque gratiosissimam. utpote speciosam. et forma amabilem in sponsam habendam. generosam. locupletem. sensatam. uirtuosam. multa scientem. letam. et solacio sam. atque delectabilem. consolatoriam. et iocundam non erubesceret conqueri. cui potius propter ipsam labor ille dulcis et delectabilis deberet esse. Nullus certe uiuorum laudabilium. Sed quid. Nonne sapientia seu scientia circa quam labor studij uersatur teste iacobo alphei primū pudica est. id est pudicum facit teste uenerabili ieronimo. Ama inquit literas. et carnis uicia non amabis. Immo sapientia de se dicit in ecclesiastico. quasi balsamum non mixtum odor meus. balsamum inquit non mixtum. et bene. Nam sicut purum balsamum rem sibi immerfam natum est a corruptione preseruare. Ita homines immerfi sapientie. immunes redduntur a uiciorum corruptione. Est quoque sapientia speciosissima. et ob hoc rebus speciosis comparata. dicente ipsa rursus in ecclesiastico. Quasi cedrus exaltata sum in libano. et quasi cypressus in monte syon. quasi palma exaltata sum in cades. et quasi plantatio rose in ibericho. quasi oliua speciosa in cāpis. Immo de ipsa loquens sapiens. Super salutem inquit et speciem dilexi eam. Hec est enim speciosior sole et cetera. cuius ceteras premissas condiciones supra per unam de sodalibus meis reperire poteris declaratas.

Deniq; quantū ad iocunditatē ipsius sciētīe consolatoriam. **T**udi hugonē illuz regularē. **S**iquis inq̄t familiariter scientiā amauerit. iocūdā valde reddit vitā. et maximā in tribulatiōe solationem.

Capitulū .x. continēs solationes sup oportunitatis studēdi carentia. siue ratione carentie libroz. siue ratione carentie aptoz. studoz. siue ratione alioz distrahentium negociozum.

Decimo post p̄missa ad sepēdictam dñam solatricē accessit et alius tristis de oportunitatis studēdi carētia se ostēdens p̄turbatum. **C**ui illa mox pro consolatione duas de suis puellis assignauit.

CI. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** hō si cares studendi oportunitate p̄pter libroz carentiā. spo q̄ p me poteris solari **T**e nanq; p̄mitte ammoneo ut si errozē vitare velis. libroz multitudinē nō affectes. vis scire q̄re. **T**udi hugonē illū regularē. **Q**uid inquit scripturam dixerim nisi siluā cuius sentētiās quasi fructus quosdā dulcissimos legendo carpinus. tractando ruminamus. **Q**ui ergo in tanta multitudinē libroz ordinē nō custodit. quasi in dēficate saltus oberrās. tramitē recti itineris p̄dit. **N**ec ille. **S**ecūdo reoz de libris esse distiguendū. aut em̄ sunt libri artū liberalium. siue alij vani libri. aut sunt libri magis vtilēs et necessarij. **S**iquidē sunt libri artū liberalium siue alij vani. libri quidē totaliter vani sunt vitādi. libri vero artium et si nō om̄s vani sint. tñ nō sunt tāte vtilitatis. quin sint parupēdendi et paucis fūdamentalib; dumtaxat exceptis. exemplis sanctorū pat̄z despiciendi. **L**egitur quippe de sanctissimo benedicto q̄ cū liberalib; studijs rome traditus. multos in eis p̄ abrupta vitioz ire cerneret. despexit studia illa. **S**cribit etiā venerabilis **j**eronim; q̄ quodā tpe dum diligēter libros legerat tullij. et platonis. febre corept; ad iudiciū raptus est. vbi cū se xp̄ianū p̄fiteret. iudex ait. mentiris. cyceromanus es. et a ministris iussu iudicis grauissime celsus. veniā petijt. **V**eniā igitur sic iurādo impetrauit. ut amplius in secularibus codicib; nō studeret. scribitq; q̄ ip̄o ad se reuerso liuētes ex plagis scapule sunt inuēte. **E**xtunc ergo facris scripturis se totū dedit. **S**imilis oīno visio legitur in libro q̄ appellamus vitas fratruz. **D**eniq; q̄ parue vtilitatis sit vsus ph̄ie. hoc docent q̄ plures alie pulcherrime visiones. **Q**uibus quidē hoc attestari videtur. q̄ in d̄stitutionib; frat̄z ordinis p̄dicatozib; de studentibus dicitur in hec verba. **I**n libris gentiū et ph̄ozum nō studeant. et si ad horā inspiciant. seculares sciētias non addiscant. nec artes quas liberales vocant nisi aliq̄n circa aliquos magister ordinis. vel capitulū generale. vel p̄ioz puincialis. v̄ capitulum puinciale voluerint aliter dispensare. sed tñ libros theologicos

tam iuuenes q̄ alij legāt. **Hec ibi.** **C**orro si cares magis neces-
sarijs seu utilioribus libris. nec sic multū cōqueri te oportet. cum
vel aliquos appropriatos. vel cōmunes. vel libros accomodatos
tot habere possis quot sufficiūt ad te studijs occupādū. quorū qui-
dē nec dum p̄fectum vsum habuisti. et sperare habeas si eorū quos
hoc haberes modo. p̄fectum vsum habuisses. deus de alijs p̄sertim
necessarijs tibi cōfidenter postulanti p̄videret. **Aliter** iacobus al-
phēi a deo inspiratus in sua canonica non dixisset. **Siquis** indiget
sapientia. postulet a deo qui dat omnibus affluenter. postulet au-
tem in fide nihil hesitans. **Sane** aliorū librorū. s. p̄ter neces-
sariorū fit pia dei dispensatione gratia cuiusdā spiritualioris et
amplioris p̄fectus subtractio. quēadmodū supra per sororē meā
didicisti. fit. quia hoc etiā salubri statuto de libris utilibus quo
ad tempus dicente magno patre. **Codices** certa hōra petantur. ex-
tra hōram qui petierit non accipiat. **Cui** quidem statuto volūtarie
et absq; desolatione obediendū esse dicta sup̄ius de obedientia do-
cent manifeste.

C II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **Est** ne frater aliquid aliud p̄ter librorū
carentiā in desiderato studio te impediens. forsitan dices esse
apte celle. seu studorij. vel loci alterius cōuenientis carentiā. **Sed**
nec ob hoc causeris de oportunitatis studendi carētia. **Primum** mi-
nimus locus sufficit ad studendū. **ERTUR** nāq; illustris **thomas**
de aquino in **Colonia** sub **alberto** in loculo seu studio vix quatu-
or vel quinque pedes longitudinis et latitudinis habente plurimū
profecisse. et de illo immediate ipsum parisijs ad legendū senten-
tias missum esse. **Taceo** de **dyogene** p̄bō qui solo vase vno conten-
tus erat. **Sed** et cōmunia loca p̄sertim libros cōtinentia studiū nō
excludunt. quippe in nōnullis religionibus studij tempus deter-
minatur. **In** quibus tñ studioria p̄pria nō habentur. **Corro** si tibi di-
ctam oportunitatē alia negocia adimunt. si illa minus sunt utilia.
et volūtarie assumis ip̄a. non es dignus consolari ab aliquo. s; te
ipsam consolaris desistendo. si vero sint secundū se forsitan utilio-
ra. vel etiam minus utilia. et ex obedientia assumpta. nec sic habes
causam querulandi ut de utilioribus per se patet. de minus autem
utilibus ex obedientia assumptis patz cōsolatio ex prius dictis.

Explicit liber duodecimus. **Incipit** terdecimus liber conti-
nens consolationum remedia oportuna contra illa turbatua que
opponuntur bone ip̄ius corpis dispositioni. **Capitulum** primū cō-
tinens consolationes in genere sup̄ carentiā bonorū corporis.